

UCHWAŁA NR
RADY GMINY ŚWIERKLANIEC

z dnia 2022 r.

**w sprawie przyjęcia aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Świerklaniec
na lata 2017-2025**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2022 r., poz. 559 z późn. zm.) oraz art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2021 r., poz. 2268 z późn. zm.),

Rada Gminy Świerklaniec
uchwala, co następuje:

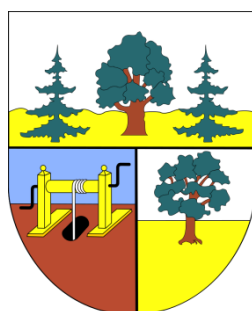
§ 1. Przyjmuje się aktualizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Świerklaniec na lata 2017-2025 przyjętą uchwałą nr XXXIX/250/17 Rady Gminy w Świerklańcu z dnia 23 lutego 2017 r. Zaktualizowana Strategia stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Świerklaniec.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr
Rady Gminy Świerklaniec
z dnia 2022 r.

**AKTUALIZACJA STRATEGII
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY ŚWIERKLANIEC
NA LATA 2017-2025**

2022

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	4
I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII	7
1. PODSTAWY PRAWNE	7
2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE.....	9
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE	18
1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE	18
2. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA.....	19
3. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE.....	20
4. STRUKTURA GOSPODARCZA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY.....	22
5. EDUKACJA I WYCHOWANIE	26
6. ŻYCIE KULTURALNE I INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA.....	27
7. OPIEKA ZDROWOTNA I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	31
8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	32
9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI	36
10. PRZESTĘPCZOŚĆ.....	37
11. POMOC SPOŁECZNA	38
12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE.....	48
13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM” ...	52
14. ANALIZA SWOT	60
15. WNIOSKI Z DIAGNOZY	68
III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	71
IV. PROGRAMY I PROJEKTY.....	80
V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII	81

VI. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII, JEJ RAMY FINANSOWE ORAZ WSKAŹNIKI REALIZACJI DZIAŁAŃ.....	85
1. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII.....	85
2. RAMY FINANSOWE	86
3. WSKAŹNIKI REALIZACJI DZIAŁAŃ	87
SPIS TABEL I WYKRESÓW	91

WPROWADZENIE

Potrzeba aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Świerklaniec z uwzględnieniem kierunków rozwoju pomocy społecznej na lata 2017-2025 wynika z następujących kwestii:

1. Strategię należy uzupełnić o nowo dostępne dane z zakresu charakterystyk kluczowych obszarów i cech społeczno-demograficznych ujętych w strategii. Dynamika zmian społecznych i obszarów ujętych w strategii jest bardzo duża, co wynika z globalnych trendów społecznych, procesów migracyjnych, zmieniającego się otoczenia prawnego i instytucjonalnego oraz wrastającego zapotrzebowania mieszkańców Gminy Świerklaniec na wysokiej jakości usługi społeczne.
2. Aktualizacji strategii należy dokonać z uwagi na potrzebę jej uzupełnienia o niezbędne i wymagane prawem elementy określone w art. 16b ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, a mianowicie sposób realizacji strategii, jej ramy finansowe oraz wskaźniki realizacji działań.
3. Zapisy dotychczasowej strategii wymuszają jej aktualizację. W rozdziale V strategii str. 103 wskazano, że „w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii”.

Kryzys związany z pandemią COVID-19 oraz sytuacja za naszą wschodnią granicą przyczyniły się do kumulacji problemów w wielu aspektach funkcjonowania Gminy Świerklaniec. Związane z pandemią spowolnienie rozwoju zostało spotęgowane konfliktem zbrojnym na Ukrainie, łącznie spowodowało to trudne obecnie do przewidzenia zmiany w funkcjonowaniu rynku pracy i usług, a konsekwencje problemu dotyczącego bezpieczeństwa energetycznego jakie obserwujemy w skali całego kraju, a nawet Europy są trudne do oszacowania.

W długoletniej perspektywie inwestycje w infrastrukturę i usługi społeczne, mogą przynosić pozytywne efekty i przywrócić gospodarkę gminy na drogę stabilnego i dynamicznego

rozwoju. Jednakże, w kontekście kryzysu związanego z COVID-19 oraz konfliktu zbrojnego na Ukrainie, pierwsze widoczne oznaki recesji gospodarczej, silniej uwypuklą wyzwania i problemy społeczne. Szczególną uwagę należy zwrócić na problemy wynikające z pogorszenia się sytuacji osób, które dotychczas posiadały i tak niewystarczające zasoby do przetrwania. Zakłada się również, że uwidoczną się wcześniej ukrywane przez gospodarstwa domowe problemy społeczne. Pomoc społeczna będzie zmieniać się tak, aby w przyszłości sprostać powstającym wyzwaniom, właśnie w tych obszarach (z uwzględnieniem migracji ludności ukraińskiej).

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądanych struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych, służących efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokojeniu potrzeb społeczeństwa. Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to dokument przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności. Niniejsza aktualizacja strategii została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Świerklańcu.

Strategia została przygotowana na lata 2017-2025. Ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia składa się z pięciu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe.

Druga część strategii obejmuje podstawowe informacje na temat gminy oraz diagnozę sytuacji społecznej w gminie, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane z

instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy. Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach: *Infrastruktura transportowa i komunikacyjna; Struktura demograficzna i zasoby mieszkaniowe; Struktura gospodarcza i sytuacja na rynku pracy; Edukacja i wychowanie; Życie kulturalne i infrastruktura sportowo-rekreacyjna; Opieka zdrowotna i problem niepełnosprawności; Uzależnienia i przemoc w rodzinie; Problem bezdomności; Przemoc; Pomoc społeczna i Organizacje pozarządowe.*

W trzeciej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania dokumentu i czas realizacji wyznaczonych w nim kierunków działań, ramy finansowe strategii oraz prognoza zmian.

W czwartej części dokumentu wskazane są programy oraz przedstawiona została informacja na temat projektów mogących służyć realizacji strategii.

Piąta część strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych.

Szósta część to uzupełnienie brakujących elementów, a mianowicie wskazanie sposobu realizacji strategii, jej ram finansowych oraz spodziewanych wskaźników jej realizacji.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Otoczenie prawne i programowe związane z opracowaniem nowej Strategii to całe spektrum aktów prawa powszechnie obowiązującego, strategii, programów regionalnych, lokalnych oraz programów operacyjnych związanych z wydatkowaniem środków finansowych pochodzących z Unii Europejskiej.

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Świerklaniec na lata 2017-2025 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 2268 ze zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Ustawa określa zadania państwa, województwa, powiatów, gmin i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie wspierania osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i będących w kryzysie. Przepisy ustawy wskazują możliwe do udzielania formy wsparcia rodzinom i osobom będącym w trudnej sytuacji. Ustawa w tym zakresie realizuje konstytucyjną zasadę zabezpieczenia socjalnego i bytowego. Zgodnie z art. 3 ust.1 ustawy, pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Z kolei zgodnie z art. 3 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej. W zakresie opracowania Strategii istotny jest art. 16b, z którego wynika, że gmina i powiat opracowują strategię rozwiązywania problemów społecznych, a samorząd województwa strategię w zakresie polityki społecznej. Strategia zawiera w szczególności; diagnozę sytuacji społecznej; prognozę zmian w zakresie objętym strategią; cele strategiczne projektowanych zmian; kierunki niezbędnych działań; sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe; wskaźniki realizacji działań.

W ustawie z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022 r. poz. 559 ze zm.) został określony zakres działania i zadania gminy. Co do zasady do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawą dla innych podmiotów. Naczelnym zadaniem własnym gminy jest zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1119 ze zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 447 ze zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 615 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1205),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 2050 ze zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 690 ze zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 176 ze zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 573),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2022 r., poz. 1577),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1285 ze zm.),
- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1009 ze zm.),

- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 633 ze zm.),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 2123 ze zm.),
- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych (Dz. U. z 2022 r., poz. 377 ze zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 172 ze zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 2021 ze zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1327 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1915 ze zm.).

2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Świerklaniec na lata 2017-2025 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Umowa Partnerstwa – Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020,
- Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020,
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020,
- Strategia Rozwoju Powiatu Tarnogórskiego do roku 2022.

Ponadto na etapie aktualizacji uwzględniono zapisy takich dokumentów jak:

- Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020 – 2030,
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2016-2025”.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „*Unia innowacji*” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „*Młodzież w drodze*” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „*Europejska agenda cyfrowa*” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstw domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „*Europa efektywnie korzystająca z zasobów*” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „*Polityka przemysłowa w erze globalizacji*” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do Małych i Średnich Przedsiębiorstw, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych.

Celem projektu „*Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „*Europejski program walki z ubóstwem*” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 to z kolei najważniejszy średniookresowy dokument rozwojowy na szczeblu krajowym, określający cele strategiczne do 2020 roku. Wyznacza on trzy obszary strategiczne: *Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna*, w których koncentrują się główne działania, oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Dokument z jednej strony wyznacza działania służące usuwaniu barier rozwojowych, w tym ujawnionych przez kryzys gospodarczy słabości polskiej gospodarki, a z drugiej skupia się na wspomnianych powyżej potencjałach, które będą stymulowały rozwój kraju.

Strategia stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych (Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Transportu, Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Sprawne Państwo, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa), które powinny przyczyniać się do realizacji założonych w niej celów, a zaprojektowane w nich działania rozwijać i uszczegóławiać reformy w niej wskazane. Dokument skierowany jest nie tylko do administracji publicznej, ale także do środowisk społecznych i gospodarczych, które uczestniczą w procesach rozwojowych i mogą je wspomagać zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest również odniesieniem na gruncie krajowym dla dokumentów strategicznych przygotowywanych w kraju na potrzeby programowania

środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020, tj. Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych (uwzględniających środki z polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa). Wskazane w strategii cele rozwojowe i priorytety w znaczącym zakresie wpisują się w cele strategii unijnej „Europa 2020” i są z nią spójne.

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w Polsce w latach 2014-2020 w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa. Instrumentami realizacji Umowy są krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne. Dokumenty te wraz z Umową tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową.

Umowa ściśle wiąże strategię wykorzystania środków europejskich z realizacją Strategii Rozwoju Kraju 2020 i Strategii Europa 2020. Celem konsekwentnie realizowanym w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020 jest, zgodnie ze Strategią Rozwoju Kraju, oparcie rozwoju na dalszym zwiększaniu konkurencyjności gospodarki, poprawie spójności społecznej i terytorialnej oraz podnoszeniu sprawności i efektywności państwa. Biorąc pod uwagę wskazane powyżej cele rozwojowe kraju, w Umowie wyróżniono cztery priorytety finansowania ze środków europejskich, do których zaliczono: otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom, spójność społeczną i aktywność zawodową, infrastrukturę sieciową na rzecz wzrostu i zatrudnienia oraz środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami. Priorytety te będą realizowane w ramach właściwych celów tematycznych, wskazanych w projektach rozporządzeń Unii Europejskiej.

Umowa wskazuje m.in. rodzaje inwestycji, mogących liczyć na dofinansowanie, proponuje układ programów operacyjnych, prezentuje zarys systemu ich wdrażania, a także przedstawia ogólne założenia opartego na zasadzie subsydiarności podziału interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny. Zapewnieniu koordynacji pomiędzy funduszami polityki spójności na poziomie regionalnym służyć ma, umożliwiona po raz pierwszy w okresie programowania 2014-2020, realizacja przez samorzady województw programów dwufunduszowych (Europejski Fundusz Społeczny i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego). Instrumentem zapewniającym komplementarność interwencji realizowanych przez rząd i samorząd terytorialny będzie kontrakt terytorialny.

Zgodnie z Umową Partnerstwa w latach 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny będzie współfinansował krajowy **Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020**, dotyczący rozwoju kompetencji i umiejętności, włączenia społecznego i dobrego rządzenia oraz 16 regionalnych programów operacyjnych. Krajowy program (zasili go 28% środków funduszu) będzie się koncentrował na zmianach strukturalnych poszczególnych polityk sektorowych, a także na takich przedsięwzięciach, które mają charakter ogólnopolski i są priorytetowe z punktu widzenia polityki państwa, natomiast na poziomie regionalnym interwencja Europejskiego Funduszu Społecznego (72% środków funduszu) będzie dotyczyła bezpośredniego wsparcia osób w celu poprawy ich sytuacji na rynku.

Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój obejmuje pięć następujących osi priorytetowych: I. Osoby młode na rynku pracy, II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju, IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa oraz V. Pomoc Techniczna.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 przewiduje utworzenie 13 osi priorytetowych. Problematykę społeczną ujęto głównie w ramach osi priorytetowej 7. Regionalny rynek pracy, 9. Włączenie społeczne i 10. Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna.

Priorytety inwestycyjne wyznaczone w ramach osi priorytetowej 7. zakładają zapewnienie dostępu do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, m.in. poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników, a także wspieranie samozatrudnienia i rozwijanie przedsiębiorczości, w tym tworzenie innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, oraz przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian.

Priorytety inwestycyjne sformułowane w ramach osi priorytetowej 9. skupiają się z kolei na aktywnym włączeniu, tj. zwiększeniu zdolności do zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, ułatwianiu dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych, a także wspieraniu przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.

Priorytety inwestycyjne wyznaczone w ramach osi priorytetowej 10. zakładają wspieranie inwestycji w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych, a także wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020 jest dokumentem, który określa cele polityki społecznej prowadzonej w regionie. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej w województwie śląskim, wyznaczono obszary priorytetowe dla polityki społecznej obejmujące: 1. Wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji, 2. Rozwój ekonomii społecznej jako instrumentu aktywnej polityki społecznej, 3. Wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży przed zjawiskami dezorganizacji społecznej, 4. Tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych, 5. Przełamywanie barier w aktywizacji osób starszych, 6. Wspieranie działań na rzecz integracji systemu pomocy społecznej. 7. Rozwój systemu kształcenia ustawicznego kadr służb pomocy społecznej, 8. Bezpieczeństwo publiczne.

Sformułowane w dokumencie cel główny (misja) i cele strategiczne zakładają „Poprawę warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego” poprzez: wzmocnienie polityki prorodzinnej, wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży, wspieranie osób starszych w pełnieniu ról społecznych, wzmacnianie równych szans osób niepełnosprawnych, wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego.

Strategia Rozwoju Powiatu Tarnogórskiego do roku 2022 jest dokumentem, który stanowi podstawę polityki rozwoju powiatu. Sformułowano w nim wizję rozwoju powiatu („Powiat tarnogórski będzie miejscem życia harmonijnie rozwijających się społeczności, które szanują wartości budowane przez pokolenia i racjonalnie wykorzystują lokalne zasoby naturalne oraz instytucjonalne”), misję rozwoju („Integrować wysiłki gmin, instytucji publicznych, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedsiębiorczych jednostek

i liderów przemian lokalnych w dziedzinach, służących rozwojowi społeczności powiatu”), priorytety rozwoju, cele strategiczne, horyzontalne i kierunki rozwoju.

Problematykę społeczną ujęto głównie w ramach priorytetów rozwoju 1. Gospodarka, 2. Usługi Społeczne i 4. Turystyka i rekreacja. W ich ramach wyznaczono cele strategiczne zakładające: poprawę atrakcyjności inwestycyjnej na rzecz wzrostu zatrudnienia, pobudzanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, otwarcie na globalne trendy gospodarcze, podnoszenie poziomu bezpieczeństwa publicznego i społecznego, wzbogacenie profili kształcenia dla potrzeb nowoczesnej gospodarki, zwiększenie jakości i dostępności usług medycznych, integrowanie aktywności kulturalnych, doskonalenie jakości i poprawę sprawności zarządzania powiatem, stworzenie nowoczesnej oferty turystycznej oraz poprawę atrakcyjności oferty rekreacyjnej.

Do kierunków działań istotnych z punktu widzenia niniejszego dokumentu zaliczono m.in.: tworzenie warunków lokalizacji nowych inwestycji, promowanie zalet tarnogórskiego środowiska działalności gospodarczej, wspieranie rozwoju działających firm i młodych przedsiębiorców, świadczenie usług dla przedsiębiorców, inkubację przedsiębiorstw, wykorzystywanie sąsiedztwa Portu Lotniczego, nawiązywanie gospodarczej współpracy regionalnej i międzynarodowej, podejmowanie współpracy z instytucjami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo publiczne, wspieranie funkcjonowania rodzin, wspieranie osób społecznie dysfunkcyjnych, udzielanie pomocy osobom niepełnosprawnym, wprowadzanie innowacyjnych produktów edukacyjnych, wdrożenie kreatywnych zmian sieci szkolnictwa, poprawę warunków kształcenia, prowadzenie promocji i profilaktyki zdrowia, inwestowanie w usługi medyczne, koordynowanie wymiany informacji o działalności placówek kultury i imprezach, wspieranie inicjatyw artystów i animatorów kultury, skoordynowanie dostępności turystycznej, poprawę atrakcyjności turystycznej, stworzenie turystycznych produktów ziemi tarnogórskiej, inicjowanie przedsięwzięć służących zaspokajaniu potrzeb rekreacyjnych, poprawę współpracy z organizacjami pozarządowymi, budowę sieci dróg rowerowych, kreowanie międzypowiatowych produktów turystycznych oraz rozwijanie partnerstwa publiczno-prywatnego.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030. Celem generalnym (misją) „Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030”

jest: „*Wysoka jakość życia mieszkańców województwa śląskiego. Aktywna społeczność regionalna*”. Dlatego też, jednym z kluczowych zagadnień polityki społecznej jest problematyka warunków i jakości życia oraz ich poprawy. Strategia zwraca szczególną uwagę na warunki życia, które obejmują materialne aspekty bytowe, zdrowie, edukację, aktywność ekonomiczną, czas wolny i relacje społeczne, osobiste bezpieczeństwo, jakość państwa i jego zdolność do zapewnienia ludziom podstawowych praw oraz sposób realizacji tych praw, a także jakość infrastruktury i środowiska naturalnego w miejscu zamieszkania. Poprzez jakość życia należy rozumieć również zaspokojenie pozostałych potrzeb (niematerialnych), związanych z odczuwaniem zadowolenia i satysfakcji z życia oraz samopoczuciem psychicznym. Strategia wskazuje bezpośrednio, że pożądany poziom warunków i jakości życia mieszkańców jest istotnym zadaniem każdego rozwoju społecznego, szczególnie zaś polityki społecznej, która wychodzi z koncepcji dobra wspólnego, stawiając w punkcie centralnym zaspokojenie istotnych celów życiowych (potrzeb) człowieka. Ponadto dokument podkreśla, iż jest to jeden z podstawowych celów działań władz publicznych każdego szczebla.

Ponadto zapisy dokumentu wskazują na konieczność wyrównywania „dysproporcji w szeroko definiowanym poziomie życia oraz eliminowanie zjawisk związanych z wykluczeniem społecznym, stanowi również priorytet polityki społecznej państw członkowskich Unii Europejskiej. Aktywna społeczność regionalna to najważniejszy element rozwoju społecznego danego regionu. To społeczność zintegrowana wokół istotnych wartości społecznych, znająca jej potrzeby i problemy. Aktywni członkowie tej społeczności angażują się w sprawy regionu, miasta, gminy i w sposób świadomy podejmują działania na rzecz mieszkańców. Aktywna społeczność regionalna opiera się na relacjach międzyludzkich, sąsiedzkich, grupach nieformalnych i formalnych. To społeczność będąca podmiotem życia społecznego, która posiada umiejętność artykułowania swoich potrzeb i interesów, stanowiąca partnera dla samorządu lokalnego i potrafiąca efektywnie z nim współpracować”.

Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2016-2025”. Misją „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu tarnogórskiego jest: *”Stworzenie sprawnie funkcjonującego systemu wsparcia, opartego o prawidłowo funkcjonującą rodzinę i szerokie działania edukacyjne i terapeutyczne, ze wszystkich struktur pomocowych*”. Bazą do stworzenia dokumentu jest polityka społeczna z jej

podstawowymi celami tj. bezpieczeństwo socjalne, inwestycje w człowieka, ład społeczny oraz życie rodzinne. Ważnym wydaje się przy tym dążenie do zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego wszystkim grupom społecznym. Ponadto w strategii wskazuje się istotę wspierania rodzin, jako podstawowej komórki społecznej, stąd też stawia się na działania skierowane na poprawę sytuacji i ochronę dzieci oraz młodzieży. Strategia w szczególności skupia uwagę na rodzinach z problemami oraz rodzinach zastępczych podejmujących trud opieki i wychowania dzieci przebywających w systemie pieczy zastępczej.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE

Gmina Świerklaniec jest gminą wiejską, położoną w północnej części województwa śląskiego, w powiecie tarnogórskim. Sąsiaduje z miastami: Tarnowskie Góry, Miasteczko Śląskie, Piekary Śląskie i Radzionków oraz z gminami: Ożarówice z powiatu tarnogórskiego i Bobrowniki z powiatu będzińskiego.

Gmina zajmuje powierzchnię 44,26 km², co stanowi 6,9% powierzchni powiatu. W jej skład wchodzi 4 sołectwa: Nakło Śląskie, Nowe Chechło, Orzech i Świerklaniec.

Pod względem fizycznogeograficznym gmina położona jest na Wyżynie Śląskiej, w północnej jej części, na obszarze Garbu Tarnogórskiego, w rejonie przecięcia doliny rzeki Brynicy. Północno-wschodnia część gminy ma powierzchnię pofałdowaną o nieznacznych deniwelacjach, natomiast południowo-zachodnia charakter równinny.

Gmina posiada zasoby przyrodnicze o dużej wartości. Blisko połowę jej powierzchni zajmują lasy. Jednym z najbardziej znanych kompleksów leśnych jest Park Świerklaniecki o powierzchni 154 ha, będący historycznym założeniem pałacowo-parkowym powstałym wokół nieistniejącego już piastowskiego zamku i pałacu zwanego Małym Wersalem. Występują tam 120-letnie dęby, sosny wejmutki i wiele cennych gatunków drzew. Na terenie gminy znajdują się dwa duże sztuczne zbiorniki wodne: Kozłowa Góra – zbiornik wybudowany w latach 1935-39, ujęcie wody pitnej dla najbliższych okolic; Nakło-Chechło – zbiornik po byłym wyrobisku piasku, zamieniony w 1973 na jezioro, pełniący obecnie funkcję rekreacyjno-wypoczynkową.

Przypuszcza się, że ziemia świerklaniecka zamieszkiwana była już w średniowieczu, a pierwsza pisana wzmianka o wsi Orzech pochodzi z 1277 roku. Od 1498 roku ziemie te znajdowały się pod panowaniem księcia opolskiego Jana II zwanego Dobrym, a po jego śmierci w 1532 roku przeszły w ręce Jerzego Brandenburskiego z dynastii Hohenzollernów. Kolejny raz ziemia świerklaniecka zmieniła swojego właściciela po wojnie trzydziestoletniej, stając się

własnością Habsburgów. Ostatecznie w 1629 roku Świerklaniec został przekazany rodzinie Henckel von Donnersmarck, która panowała w nim do 1945 roku.

Okres panowania rodziny Henckel von Donnersmarck to czas rozbudowy i modernizacji ziemi świerklanieckiej. Dokonano przebudowy średniowiecznego zamku w Świerklańcu na nowożytną rezydencję renesansową wraz z parkiem, a około 1876 roku zakończono w Świerklańcu budowę pałacu tzw. „Małego Wersalu”, będącego założeniem pałacowo-parkowym stanowiącym jedną z najokazalszych rezydencji ówczesnej Europy. Niestety, zarówno zamek, jak i pałac zostały spalone w 1945 roku, a dzieła zniszczenia dopełniono w latach 60-70-tych XX stulecia

Budynkiem pozostałym po Donnersmarkach w Świerklańcu, który ocalał od zniszczenia, jest Pałac Kawalera znajdujący się w parku świerklanieckim. Do zabytkowych obiektów na terenie gminy zaliczają się również znajdujące się w Nakle Śląskim – Pałac Donnersmarcków, Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa, budynek dworca kolejowego i domu opieki. Warta zobaczenia jest także kapliczka z 2. połowy XIX wieku w Nowym Chechle.

2. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA

Gmina Świerklaniec charakteryzuje się korzystnym układem komunikacyjnym. Przez jej teren przebiega droga krajowa nr 78 oraz droga wojewódzka nr 911. Gmina posiada także linię kolejową i kilka pociągów kursujących codziennie m.in. do ośrodka powiatowego i wojewódzkiego.

Świerklaniec leży w odległości 10 km od Bytomia, 25 km od Katowic, 60 km od Częstochowy i 80 km od Opola. W odległości 15 km znajduje się miejscowość Mierzęcice, na terenie której zlokalizowana jest część Portu Lotniczego Katowice-Pyrzowice. Sieć drogową w gminie uzupełniają drogi powiatowe i gminne. Na jej terenie istnieje dobrze rozbudowany system komunikacji publicznej. Przewozy pasażerskie realizowane są głównie przez Zarząd Transportu Metropolitalnego. Ocenia się, że mieszkańcy wszystkich miejscowości w gminie mają zapewniony dogodny dostęp do publicznej komunikacji.

3. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE

W latach 2017-2021 liczba ludności gminy Świerklaniec systematycznie zwiększała się z roku na rok (z 12.069 w 2017 r. do 12.611 w 2021 r.). Na dzień 31 grudnia kolejnych lat większość wśród ogółu mieszkańców gminy stanowiły kobiety.

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Świerklaniec

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Kobiety	6 174	6 255	6 323	6 390	6 461
Mężczyźni	5 895	5 993	6 078	6 115	6 150
Ogółem	12 069	12 248	12 401	12 505	12 611

Źródło danych: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Swierklaniec

Na koniec 2021 roku średnia gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 268 osób na 1 km². Zwiększająca się liczba mieszkańców gminy była głównie efektem korzystnego salda migracji odbywającej się przede wszystkim w ruchu wewnętrznym. Dla lepszego zobrazowania tendencji w tabeli zawarto dane z pięciu lat, a mianowicie od 2017 do 2021 r.

Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznej i zagranicznej

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Saldo migracji wewnętrznej	137	143	154	127	159
Saldo migracji zagranicznej	22	15	28	6	11

Źródło danych: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Swierklaniec

Mieszkańcy gminy opuszczający jej teren kierowali się przede wszystkim do jednostek miejskich, np. znajdujących się w aglomeracji śląskiej. Miasta były również wcześniejszym miejscem zamieszkania dla większości osób, które postanowiły się osiedlić w gminie.

Nowi mieszkańcy gminy wcześniej zamieszkujący w miastach (głównie aglomeracji śląskiej), mogą stanowić grupę osób, które postanowiły się osiedlić w miejscach nieodległych od miejskich terenów, charakteryzujących się brakiem zgiełku, ciszą i spokojem okolicy.

Analizując sytuację demograficzną w gminie, należy podkreślić, iż przyjęty do badania pięcioletni okres jest zbyt krótki, aby jednoznacznie zdefiniować charakter zachodzących zmian. Uwagę zwraca jednak, pomimo rosnącej liczby mieszkańców, malejący udział w populacji gminy osób pracujących (15,34% w 2017 r. i odpowiednio 14,48%, 13,66%, 13,99% i 14,49% w roku 2021).

Tabela 3. Wskaźnik osób pracujących do ogółu mieszkańców Gminy Świerklaniec

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba mieszkańców	12 069	12 248	12 401	12 505	12 611
Liczba osób pracujących	1 851	1 773	1 694	1 749	1 827
% osób pracujących do ogółu mieszkańców Gminy Świerklaniec	15,34%	14,48%	13,66%	13,99%	14,49%

Źródło danych: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Swierklaniec

Ważnym wskaźnikiem demograficznym jest rosnący odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (który z wielkości 18,8% w 2014 r. w roku 2021 przybrał wielkość 20,7%). Przypuszczać należy, że w niedługim czasie gmina zmagać się będzie z postępującym procesem starzenia się społeczności lokalnej (trend dotyczy całej Polski), co w niedługiej perspektywie będzie m.in. wymagało dostosowania w szerszym zakresie niż dotychczas wachlarza usług społecznych do potrzeb seniorów.

Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. Według danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerklańcu w latach 2019-2020 liczba mieszkań w zasobie gminy Świerklaniec pozostawała na stałym poziomie 72, w roku 2021 zmniejszyła się o 2 mieszkania, czyli do poziomu 70. Większość mieszkań w gminie jest wyposażona w instalacje techniczno-sanitarne w postaci wodociągu, toalety spłukiwanego, łazienki, centralnego ogrzewania i gazu. Mieszkaniowy zasób gminy stanowią bardzo stare budynki, które cechują się dużym stopniem zużycia technicznego oraz niskim standardem wyposażenia. Większość mieszkań ogrzewanych jest piecami węglowymi, niespełna 15% lokali mieszkalnych posiada dostęp do centralnego ogrzewania a tylko 6 budynków z całego zasobu ma dostęp do gazu przewodowego.

W latach 2019-2021 złożono odpowiednio 17 w 2019, 7 w 2020 oraz 12 w 2021 wniosków o przydział mieszkania komunalnego z zasobów gminy. Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne była niewielka – po 4 osoby w latach 2019-2020 oraz 2 w roku 2021.

Mieszkańcy gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację materialną nie byli w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywali, po spełnieniu określonych warunków, dodatki mieszkaniowe. Jest to świadczenie pieniężne udzielane w ramach zadań własnych gminy i realizowane przez Urząd Gminy Świerklaniec do maja 2021, a od czerwca 2021 r. przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerklańcu. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne

Wyszczególnienie	2019	2020	2021
Liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki mieszkaniowe	40	20	23
Wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	45 778	40 800	52 197
Liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki energetyczne	24	18	21
Wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	1 851	2 003	1 884

Źródło danych: opracowanie własne, dokumenty Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerklańcu.

W latach 2019-2021 liczba gospodarstw domowych, którym przyznano dodatki mieszkaniowe ulegała zmniejszeniu podobnie jak liczba gospodarstw którym przyznano dodatki energetyczne. Dodatki energetyczne przyznawane były osobom, którym przyznano dodatek mieszkaniowy oraz które są stroną umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży energii elektrycznej zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym i zamieszkują w miejscu dostarczania energii elektrycznej. Ta forma pomocy, w roku 2022 została wstrzymana, ze względu na możliwość ubiegania się o dodatek osłonowy.

4. STRUKTURA GOSPODARCZA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY

Gmina Świerklaniec jest gminą o charakterze rolniczym, przy czym współzrędnie rozwijają się funkcje mieszkaniowo-usługowe i turystyczne. Na jej terenie występują małe

sprzyjające warunki do produkcji rolnej, co wynika głównie ze słabej jakości gleb oraz niekorzystnej struktury agrarnej. W strukturze użytkowania gruntów przeważają lasy oraz tereny zadrzewione i zakrzewione, a w dalszej kolejności użytki rolne oraz łąki i pastwiska.

Pomimo, iż warunki klimatyczne do prowadzenia działalności rolniczej w gminie są dość korzystne – okres wegetacyjny jest długi i trwa średnio 215 dni, a średnia roczna temperatura jest stosunkowo wysoka i wynosi 7,9°C, na większości obszaru gminy przeważają jednak gleby mało urodzajne – IV i niższych klas bonitacyjnych (ok. 30% w IV oraz 32% w V klasie). Dlatego też na terenie gminy działalność gospodarcza związana z rolnictwem nie stanowi znaczącego udziału. Wg danych na 31.12.2021 r. 0,7% (13) podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, natomiast jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 26,2% (462) podmiotów, a 73,1% (1 290) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Ogólnie na koniec 2021 roku w gminie Świerklaniec w rejestrze REGON zarejestrowanych było 1 765 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 1 433 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 119 nowych podmiotów, a 57 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2021 najczęściej (162) podmiotów zarejestrowano w roku 2010, a najmniej (97) w roku 2020. Według danych z rejestru REGON na 31.12.2021 r. wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Świerklaniec najczęściej aż 109 stanowią spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najczęściej (1 704) jest mikroprzedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Świerklaniec najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności jest handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle oraz budownictwo.

Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2019-2021 liczba posiadających zatrudnienie mieszkańców gminy Świerklaniec zwiększała się z roku na rok (z 1.694 w 2019 roku do 1.827 w 2021 roku). Mimo, iż dane te nie uwzględniają pełnej liczby osób zatrudnionych (nie obejmują osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących

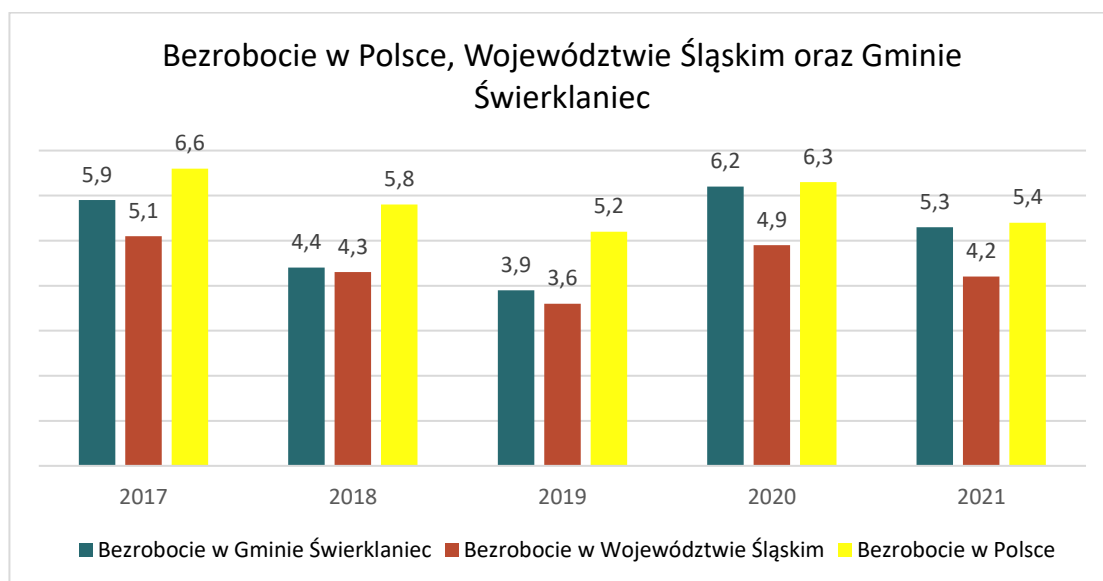
w organizacjach, fundacjach i związkach, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób), na uwagę zasługuje niższy w tym gronie udział kobiet (40,7% w 2019 r, 41,1% w 2020 r oraz 40,2% w 2021 r.).

Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnowskich Górach wynika z kolei, że w latach 2017-2021 udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym kształtowała się następująco: się z roku na rok. W 2017 roku wyniósł on 5,9%, dwa lata później osiągnął poziom 3,9%, a w 2021 roku wzrósł do poziomu 5,3%. Na wzrost bezrobocia w 2021 roku zdecydowany wpływ miały zmiany gospodarcze związane z pandemią COVID -19. W czasie pandemii część firm ze względów na charakter świadczonych usług, zwolniła pracowników, gdyż lockdown uniemożliwiał im prowadzenie działalności gospodarczej na rynku.

Spadek liczby osób bezrobotnych w gminie w latach 2017-2019 mógł być efektem wcześniejszego wprowadzenia profilowania osób pozostających bez pracy w zależności od gotowości do podjęcia zatrudnienia. Z tego powodu wiele osób, które dotychczas rejestrowały się w Urzędzie Pracy tylko po to, by podlegać ubezpieczeniu zdrowotnemu, straciło status osoby bezrobotnej.

W latach 2017-2021 stopa bezrobocia w powiecie tarnogórskim była wyższa niż w województwie śląskim, lecz niższa niż w kraju. Dane obrazuje poniższy wykres.

Wykres 1. Bezrobocie w Polsce, Województwie Śląskim oraz Gminie Świerklaniec

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2021 roku w gminie Świerklaniec na 1.000 mieszkańców pracowało 145 osób, a przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wynosiło 5.321 zł, co odpowiadało 88,67% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Najwięcej aktywnych zawodowo mieszkańców gminy (33,3%) pracowało w przemyśle i budownictwie, 6,2% w sektorze rolniczym, a pozostała część w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Analizując sytuację gospodarczą w gminie, należy zauważyć, iż głównym powodem bezrobocia w gminie jest prowadzona we wcześniejszych latach likwidacja i restrukturyzacja zakładów przemysłowych, w których mieszkańcy znajdowali dotychczas zatrudnienie oraz zmiany gospodarcze, które nastąpiły jako skutek światowej pandemii. Obecnie gmina aspiruje do rangi zaplecza mieszkaniowo-usługowego i turystyczno-rekreacyjnego dla całego regionu śląskiego i ma ku temu odpowiednie warunki, będąc jedną z najatrakcyjniej położonych gmin w regionie. Jej atutem jest bogactwo przyrodnicze i kulturowe, bliskość aglomeracji śląskiej i korzystny układ komunikacyjny.

Ważne dla utrzymania i rozwoju lokalnego rynku pracy jest wspieranie ich potencjału, np. poprzez pomoc w dostępie do nowoczesnych technologii i innowacyjnych rozwiązań biznesowych oraz promocję lokalnych produktów i usług. Z uwagi na wyjątkowe walory krajobrazowe i kulturowe gminy istotnym aspektem jest także położenie presji na rozwijanie potencjału, jaki tkwi w turystyce.

Rozważając sytuację mieszkańców gminy pozostających bez zatrudnienia, należy zwrócić uwagę na potrzebę aktywizacji osób bezrobotnych oraz zwiększania ich kompetencji i kwalifikacji przydatnych na rynku pracy. Zasadne wydaje się dalsze zacieśnianie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Tarnowskich Górach dla zwiększenia efektywności działań na rzecz reintegracji zawodowo-społecznej osób bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, a także podejmowanie własnych inicjatyw aktywizujących, m.in. przy wykorzystaniu środków unijnych.

Bardzo ważne jest wsparcie ludzi młodych, umożliwienie im podjęcie pierwszej pracy i zdobycia doświadczenia zawodowego. Uwagę warto również skierować na osoby starsze, m.in. popularyzując wśród nich kształcenie ustawiczne, organizując dla nich szkolenia i kursy

(w tym współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego) oraz rozwijając różne formy zatrudnienia subsydiowanego – staże, prace interwencyjne i roboty publiczne. Istotne korzyści mogłoby również przynieść zainicjowanie procesu tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej. Podmioty takie powstają z myślą o mających trudności w znalezieniu pracy osobach zagrożonych wykluczeniem społecznym i stanowią nie tylko instrument walki z bezrobociem, ale także aktywizacji zawodowej osób marginalizowanych.

5. EDUKACJA I WYCHOWANIE

W gminie Świerklaniec funkcjonuje 6 przedszkoli (w tym 2 niepubliczne), 4 szkoły podstawowe oraz 1 szkoła ponadpodstawowa, dla której organem prowadzącym jest Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Młodzież z gminy ma również możliwość kontynuowania nauki m.in. w Tarnowskich Górach, gdzie znajdują się szkoły zawodowe, technika i licea. Na terenie gminy znajdują się także żłobki funkcjonujące jako placówki niepubliczne.

Dane szczegółowe na temat placówek oświatowych działających w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Placówki oświatowe w gminie

Lp.	Nazwa placówki	Adres placówki
1.	Przedszkole „Pod Zielonym Listkiem” w Świerklańcu	ul. Oświęcimska 11, 42-622 Świerklaniec
2.	Przedszkole w Nakle Śląskim	ul. Kościuszki 13, 42-620 Nakło Śląskie
3.	Przedszkole „Aladyn” i Żłobek Niepubliczny w Świerklańcu	ul. Tarnogórska 101, 42-622 Świerklaniec
4.	Przedszkole „Marzeń” w Nowym Chechle	ul. Lasowicka 103, Nowe Chechło
5.	Klub Dziecięcy „Topolino” – Mini Przedszkole w Nakle Śląskim, w tym oddział żłobkowy	ul. Dworcowa 12a, 42-620 Nakło Śląskie
6.	Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza w Świerklańcu	ul. Młyńska 7, 42-622 Świerklaniec
7.	Szkoła Podstawowa im. Królowej Jadwigi w Nowym Chechle	Nowe Chechło, ul. Lasowicka 103, 42-622 Świerklaniec
8.	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Orzechu	Orzech, ul. Brzechwy 8, 42-622 Świerklaniec
9.	Szkoła Podstawowa im. Kai Mireckiej w Nakle Śląskim	ul. Dworcowa 2, 42-620 Nakło Śląskie

10.	Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Nakle Śląskim	ul. Morcinka 9, 42-620 Nakło Śląskie
-----	---	--------------------------------------

Źródło danych: Urząd Gminy Świerklaniec.

W roku szkolnym 2020/2021 do placówek przedszkolnych w gminie uczęszczało łącznie 541 dzieci, w szkołach podstawowych naukę pobierało w sumie 1 111 uczniów.

Placówki oświatowe w gminie zapewniają dostęp do sali gimnastycznej, świetlicy, biblioteki, stołówki i sprzętu komputerowego, organizują zajęcia pozalekcyjne, w tym koła zainteresowań, uczestniczą w projektach i programach służących rozwijaniu zainteresowań i umiejętności uczniów, wyrównywaniu ich szans edukacyjnych i doskonaleniu nauczycieli, a także realizują programy profilaktyczne i wychowawcze.

6. ŻYCIE KULTURALNE I INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA

Głównymi instytucjami prowadzącymi działalność kulturalną w gminie Świerklaniec są Gminny Ośrodek Kultury w Świerklańcu z siedzibą w Nakle Śląskim oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Świerklańcu oraz jej filia w Nakle Śląskim.

Gminny Ośrodek Kultury upowszechnia kulturę i sztukę, realizując zadania z zakresu edukacji kulturalnej i oświatowej, a także podejmuje działania mające na celu zaspokajanie potrzeb mieszkańców oraz realizację ogólnokrajowej i lokalnej polityki kulturalnej. Placówka współdziała ze stowarzyszeniami, placówkami oświatowymi, instytucjami kultury i sztuki, a także z osobami fizycznymi i prawnymi zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami lokalnej społeczności.

Do zadań Ośrodka należy w szczególności tworzenie, upowszechnianie i ochrona kultury z uwzględnieniem tworzenia warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego, a także kultywowanie i rozwijanie regionalnych tradycji, twórczości ludowej i folkloru oraz popularyzowanie wiedzy o zabytkach. Placówka zajmuje się również organizowaniem imprez kulturalnych, w tym koncertów, przeglądów, plenerów, wystaw, a także kół zainteresowań, kursów artystycznych, zajęć praktycznych, nauki języków obcych, różnorodnych form edukacji kulturalnej, rozrywki i wychowania przez sztukę oraz promocją gminy.

Ważny kierunek działalności placówki zajmuje organizacja i współorganizacja imprez rozrywkowych i kulturalnych dla mieszkańców gminy. Do tych o charakterze cyklicznym należą m.in. Dożynki Gminne i Świerklanieckie Spotkania Chóralne. Ośrodek organizuje również imprezy okolicznościowe – spotkania z Mikołajem, Dzień Dziecka, Dzień Matki oraz inne spotkania będące odpowiedzią na bieżące potrzeby mieszkańców Gminy.

Gminna Biblioteka Publiczna w Świerklańcu oraz jej filia w Nakle Śląskim zapewnia mieszkańcom gminy obsługę biblioteczną, a jej działalność służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, informacyjnych, edukacyjnych i samokształceniowych społeczności lokalnej, upowszechnianiu wiedzy i nauki oraz rozwojowi czytelnictwa i kultury. Do podstawowych zadań placówki należy gromadzenie, opracowanie i przechowywanie materiałów bibliotecznych, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dokumentujących dorobek kulturalny, naukowy i gospodarczy regionu. Biblioteka udostępnia zbiory na miejscu, wypożycza na zewnątrz, prowadzi wypożyczenia międzybiblioteczne ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych, a także umożliwia czytelnikom korzystanie z czytelni internetowej.

Oprócz podstawowej działalności związanej z udostępnianiem księgozbioru, biblioteka podejmuje działania promujące czytelnictwo i kulturę. W ich ramach jest m.in. organizatorem imprez okolicznościowych związanych z promocją książki i regionu oraz lekcji bibliotecznych, wystawek okolicznościowych i konkursów.

W dawnym Pałacu Donnersmarcków w Nakle Śląskim swoją siedzibę ma Centrum Kultury Śląskiej. Jest to samorządowa instytucja kultury powiatu tarnogórskiego, organizująca wystawy, wernisaże, warsztaty edukacyjne, prelekcje multimedialne, sesje śląskoznawcze z udziałem przedstawicieli świata nauki i środowisk artystycznych, wykłady, spotkania z wybitnymi osobowościami, koncerty, prowadząca działalność wydawniczą i naukową oraz organizująca imprezy rekreacyjno-edukacyjne i konferencje.

Poniższa tabela zawiera wykaz placówek kulturalnych funkcjonujących w gminie.

Tabela 6. Placówki kulturalne w gminie

Lp.	Nazwa placówki	Adres placówki
-----	----------------	----------------

1.	Gminny Ośrodek Kultury w Świerkłańcu z siedzibą w Nakle Śląskim	ul. Główna 52, 42-620 Nakło Śląskie
2.	Biblioteka Publiczna w Świerkłańcu	ul. Górna 33, 42-622 Świerklaniec
	w tym: Filia Nr 1 w Nakle Śląskim	ul. Główna 62, 42-620 Nakło Śląskie
3.	Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim	ul. Parkowa 1, 42-620 Nakło Śląskie
4.	Sołectkie Centrum Kultury w Świerkłańcu	ul. Oświęcimska 7, 42-622 Świerklaniec

Źródło danych: Urząd Gminy Świerklaniec.

Ofertę kulturalną na terenie gminy uzupełnia działalność chórów i zespołów artystycznych, wśród nich: Chóru „Jutrzenka” – z ponad 100-letnimi tradycjami oraz koła gospodyń wiejskich i rękodzieła w poszczególnych sołectwach.

Popularyzacją kultury fizycznej, organizowaniem zajęć, zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych na terenie gminy zajmują się Urząd Gminy Świerklaniec oraz kluby sportowe, zarówno w ramach własnej działalności, jak i we współpracy z innymi podmiotami. Aktywną działalność sportową w gminie prowadzą kluby sportowe, w tym m.in.:

- Ludowy Klub Sportowy „Przyszłość”,
- Ludowy Klub Sportowy „Unia”,
- Ludowy Klub Sportowy „Sokół”,
- Ludowy Klub Sportowy „Orzeł”,
- Uczniowski Klub Sportowy Świerklaniec,
- Uczniowski Klub Sportowy „Olimpijczyk”,
- Uczniowski Klub Sportowy Judo Ahinsa.

Upowszechnianiu kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie służy dostępna na jej terenie infrastruktura sportowo-rekreacyjna. W jej skład wchodzi przede wszystkim kompleksy boisk sportowych w różnych miejscowościach gminy oraz obiekty znajdujące się przy gminnych placówkach oświatowych, m.in. Hala Sportowa przy Zespole Szkół im. Kai Mireckiej w Nakle Śląskim. Szczególne znaczenie mają obiekty rekreacyjne, z których najważniejszym jest Zalew Nakło-Chechło – zbiornik powstały w latach 70-tych XX wieku po kopalni piasku, znany z pierwszej klasy czystości wody oraz bogatego zaplecza gastronomicznego i noclegowego. Na jego terenie znajdują się m.in. pola namiotowe, w tym jedno pod zarządem Urzędu Gminy Świerklaniec, który odpowiada za bieżące utrzymanie terenu zalewu.

Wykaz obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie

Lp.	Nazwa obiektu	Adres obiektu
1.	Stadion LKS „Orzeł” Nakło Śląskie – gminny kompleks sportowy, w tym: zewnętrzna siłownia „Outdoor Fitness”, plac zabaw i wiata spoczynkowa	ul. Sportowców 1, 42-620 Nakło Śląskie
2.	Stadion LKS „Przyszłość” Nowe Chechło – gminny obiekt sportowy, w tym: siłownia zewnętrzna i plac zabaw	Nowe Chechło, ul. Leśna 5, 42-622 Świerklaniec
3.	Stadion LKS Unia Świerklaniec (siłownia, plac zabaw)	ul. Oświęcimska 7, 42-622 Świerklaniec
4.	Boisko wielofunkcyjne w Orzechu przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym	Orzech, ul. Brzechwy 8, 42-622 Świerklaniec
5.	Boisko sportowe przy Szkole Podstawowej w Świerklańcu	ul. Źródłana 3, 42-622 Świerklaniec
6.	Boisko sportowe LKS „Sokół” Orzech	Orzech, ul. Brzechwy 8, 42-622 Świerklaniec
7.	Hala sportowa przy Zespole Szkół im. Kai Mireckiej w Nakle Śląskim	ul. Dworcowa 2, 42-620 Nakło Śląskie
8.	Orzechowskie Centrum Kultury i Rekreacji w Orzechu	Orzech, ul. Bytomska 80, 42-622 Świerklaniec
9.	Zewnętrzna Siłownia „Outdoor Fitness” w Orzechu	Orzech, ul. Bytomska 27 e 42-622 Świerklaniec
10.	Zalew Nakło-Chechło z zapleczem gastronomicznym i noclegowym	przy drodze nr 908 Tarnowskie Góry – Częstochowa
11.	UKS Olimpijczyk Nowe Chechło	Pole Biwakowe Nakło-Chechło, 42-622 Świerklaniec

Źródło: Urząd Gminy Świerklaniec.

Gmina posiada zasoby przyrodnicze i kulturowe o znacznej wartości, pozwalające na rozwój na jej terenie turystyki weekendowej i wypoczynku wakacyjnego. Z uwagi na swoje położenie stanowi doskonałą bazę wypoczynkową dla mieszkańców całego regionu śląskiego. Do jej atutów zalicza się: wysoką lesistość, czyste powietrze, zbiorniki wodne Nakło-Chechło i Kozłowa Góra oraz parki w Świerklańcu i Nakle Śląskim, a także wyjątkowe obiekty historyczne, jak m.in.: Pałac Donnersmarcków w Nakle Śląskim, Pałac Kawalera w Świerklańcu oraz pozostałości „Małego Wersalu” w Świerklańcu.

7. OPIEKA ZDROWOTNA I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W gminie funkcjonują 2 zakłady opieki zdrowotnej oraz 2 apteki. Dane szczegółowe na temat zakładów opieki zdrowotnej oraz aptek w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Zakłady opieki zdrowotnej i apteki w gminie

Lp.	Nazwa podmiotu	Adres podmiotu
1.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Świerklańcu	ul. Oświęcimska 13, 42-622 Świerklaniec
2.	Ośrodek Zdrowia w Nakle Śląskim	ul. Dworcowa 3, 42-620 Nakło Śląskie
3.	Apteka Sąsiedzka w Świerklańcu	ul. Główna 43, 42-622 Świerklaniec
4.	Apteka Maria-Viktoria w Nakle Śląskim	ul. Główna 91, 42-620 Nakło Śląskie

Źródło danych: Urząd Gminy Świerklaniec.

W ramach Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Świerklańcu działają: Poradnia Lekarza Podstawowej Opieki Zdrowotnej, Poradnia Lekarza Podstawowej Opieki Zdrowotnej dla Dzieci, Poradnia ginekologiczno-położnicza, Gabinet położnej środowiskowej, Gabinet pielęgniarki środowiskowej, Gabinet medycyny szkolnej, Pracownie USG i EKG, Laboratorium i Gabinet zabiegowy. Z kolei w ramach Ośrodka Zdrowia w Nakle Śląskim funkcjonują: Poradnia Lekarza Podstawowej Opieki Zdrowotnej, Poradnia Lekarza Podstawowej Opieki Zdrowotnej dla Dzieci, Gabinet położnej środowiskowo-rodzinnej, Gabinet pielęgniarki środowiskowo-rodzinnej, Gabinet medycyny szkolnej, Laboratorium, Pracownia EKG i Gabinet zabiegowy.

Specjalistyczne świadczenia zdrowotne (w tym w warunkach zamkniętych) oraz nocną i świąteczną podstawową opiekę zdrowotną dla mieszkańców gminy głównie realizuje Wielospecjalistyczny Szpital Powiatowy S.A. im. dr B. Hagera w Tarnowskich Górach ul. Pyskowska 47-51, 42-612 Tarnowskie Góry, (aktualnie brak tzw. rejonizacji). Jest on największym szpitalem wielospecjalistycznym w powiecie tarnogórskim, dysponującym bardzo dobrą kadrą medyczną i nowoczesnym zapleczem diagnostycznym.

Ponadto w Gminie Świerklaniec działa Dom Pomocy Społecznej dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie płci męskiej prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia Św. Karola Boromeusza w Nakle Śląskim

Poza wyżej wymienionymi placówkami opieki zdrowotnej występują również gabinety prywatne, w których lekarze świadczą usługi i porady za odpłatnością. Ponadto istnieje możliwość korzystania z prywatnych usług opiekuńczych i specjalistycznych dla osób w podeszłym wieku i z problemami zdrowotnymi realizowanymi przez podmioty prywatne.

Podsumowując, dostęp do usług medycznych i służby zdrowia dla mieszkańców Gminy Świerklaniec jest na poziomie, który wydaje się być wystarczający. Brakuje jednak; długoterminowej opieki pielęgniarskiej, hospicjum domowego; zakładu opiekuńczo-leczniczego; placówki dziennego pobytu dla seniorów.

Orzecznictwem o niepełnosprawności w odniesieniu do mieszkańców gminy Świerklaniec zajmuje się Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Tarnowskich Górach.

8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie są problemami społecznymi, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Przemoc w rodzinie jest z kolei problemem mającym często swoje źródło w uzależnieniach i ubóstwie. Jej ofiarami są niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od sprawcy. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Trudno jest ustalić liczbę osób zmagających się z problemami alkoholowymi, które niejednokrotnie są przyczyną wystąpienia przemocy w rodzinie.

Dane szacunkowe w tym zakresie przygotowała Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zawiera je poniższa tabela.

Tabela 9. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

Wyszczególnienie		W Polsce	W 100-tys. mieście	W 25-tys. mieście	W 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Źródło danych szacunkowych: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Dane zamieszczone w powyższym zestawieniu pozwalają określić szacunkową liczbę mieszkańców gminy Świerklaniec dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie. Z wyliczeń wynika, że na jej terenie żyje ok. 252 osób uzależnionych od alkoholu (2% populacji), ok. 504 osób współuzależnionych (4% populacji), ok. 630-882 osób pijących szkodliwie alkohol (5-7% populacji), 504 dzieci wychowujących się w rodzinach z problemem alkoholowym (4% populacji) oraz ok. 636 ofiar przemocy domowej w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym. Analizując powyższe dane należy mieć świadomość, iż nie odzwierciedlają one w pełni rzeczywistej skali problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

Gmina Świerklaniec w poszczególnych latach 2019-2021 wydatkowała na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii środki finansowe w wysokości:

2019 rok - 180 241,88 zł

2020 rok - 133 870,02 zł

2021 rok - 236 828,85 zł

Inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracją społeczną osób uzależnionych w gminie Świerklaniec zajmuje się Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Do jej ustawowych zadań należy m.in.: podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, opiniowanie wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych oraz kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych.

Obok Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy odgrywają: Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerklańcu, Zespół Interdyscyplinarny Gminy Świerklaniec, Świetlice w Świerklańcu, Orzechu, Nowym Chechle i Nakle Śląskim, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Tarnogórski Ośrodek Terapii Uzależnień, Profilaktyki i Pomocy Psychologicznej „To Tu” w Tarnowskich Górach, Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkohol i Współuzależnienia w Tarnowskich Górach oraz Komisariat Policji w Radzionkowie.

Dane szczegółowe na ich temat podmiotów mogących wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie

Nazwa podmiotu	Adres podmiotu
Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Społecznych w Świerklańcu	ul. Młyńska 3, 42-622 Świerklaniec
Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerklańcu	ul. Główna 62, 42-620 Nakło Śląskie
Zespół Interdyscyplinarny Gminy Świerklaniec	ul. Główna 62, 42-620 Nakło Śląskie
Świetlica w Świerklańcu („Szkółka”)	ul. Oświęcimska 7, 42-622 Świerklaniec
Świetlica w Orzechu (w salkach katechetycznych)	ul. Wieczorków 34, 42-622 Orzech
Świetlica w Nowym Chechle (w Domu Sportowca)	ul. Leśna 5, 42-622 Nowe Chechło
Świetlica w Nakle Śląskim (w Gminnym Ośrodku Kultury)	ul. Główna 52, 42-620 Nakło Śląskie
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Tarnogórski Ośrodek Terapii Uzależnień, Profilaktyki i Pomocy Psychologicznej „To Tu” w Tarnowskich Górach	ul. Karłuszowiec 11, 42-600 Tarnowskie Góry
Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Tarnowskich Górach	ul. Piłsudskiego 16, 42-600 Tarnowskie Góry
Komisariat Policji w Radzionkowie	ul. Męczenników Oświęcimia 43, 41-922 Radzionków

Źródło danych: Urząd Gminy Świerklaniec.

W ramach Gminie prowadzone są również nieodpłatne porady prawne świadczone dla mieszkańców.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerklańcu wynika, że w latach 2019-2021, liczba osób w rodzinach objętych wsparciem z powodu alkoholizmu kształtowała się następująco: 19 rodzin w 2019 r., 16 rodzin w 2020 r, 17 rodzin w 2021r.

Problem przemocy w rodzinie, jest obecnie postrzegany i traktowany jako zagrożenie zdrowia publicznego i stanowi przedmiot uwagi i troski. Przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Niebieska Karta to procedura mająca zapewnić bezpieczeństwo osobie, wobec której stosowana jest przemoc w rodzinie

W 2021 roku do Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Świerklaniec wpłynęło 25 nowych Niebieskich Kart (poziom ten powtórzył się z 2020 r., a jednocześnie jest wyższy od ilości kart

jakie wpłynęły w 2019 r. – było ich 23), odbyły się 2 posiedzenia Zespołu oraz 82 posiedzenia powołanych w jego ramach grup roboczych.

Prowadzona w gminie działalność profilaktyczna z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie (w szczególności w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych i wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży) obejmuje m.in. organizowanie i realizowanie programów i akcji propagandowo-edukacyjnych, kampanii, prelekcji, pogadarek, spektakli i konkursów profilaktycznych, festynów i innych imprez plenerowych, zajęć i imprez sportowych (m.in. turnieje piłkarskie, regaty kajakowe, turnieje judo, imprezy biegowe), spotkań, szkoleń i warsztatów dla rodziców, nauczycieli i wychowawców, pozalekcyjnych zajęć świetlicowych dla dzieci i młodzieży oraz wypoczynku letniego z programem zajęć profilaktycznych.

9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI

W ujęciu socjologicznym bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Ze względu na trudną do określenia skalę, złożone przyczyny oraz szczególnie dotkliwe społeczno-ekonomiczne skutki jest zjawiskiem o zasięgu i znaczeniu globalnym, mającym jednocześnie specyficzne regionalne i lokalne uwarunkowania, które wpływają na dobór odpowiednich środków przeciwdziałania.

Zapobieganie bezdomności wymaga aktywnego, zintegrowanego i kompleksowego działania. Wykorzystanie istniejących zasobów środowiska i tworzenie warunków do wdrażania nowych form wsparcia na rzecz osób bezdomnych i ich integracji z otoczeniem powinno stanowić podstawowy cel prowadzonej na szczeblu lokalnym polityki społecznej.

W gminie Świerklaniec problem bezdomności występuje, ma jednak charakter jednostkowy. Pomoc osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerklańcu. W 2019 roku objął on wsparciem z powodu bezdomności 5 osób, w 2020 10 osób, a w 2021 6 osób.

Na terenie gminy nie ma żadnych placówek zapewniających osobom bezdomnym schronienie. W razie potrzeby osoby te mogą być kierowane do placówek poza jej terenem, funkcjonujących w powiecie i województwie, m.in. do ogrzewalni lub schroniska dla

bezdomych mężczyzn w Tarnowskich Górach (ul. Sienkiewicza 48, 42-600 Tarnowskie Góry) oraz schroniska dla bezdomnych w Będzinie.

Według informacji Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej, w 2017 roku (ostatnia aktualizacja – dane na 2017 r.) na terenie województwa śląskiego znajdowały się 52 placówki zapewniające osobom bezdomnym schronienie i nocleg oraz dalsze 77 udzielających wsparcia innego rodzaju, m.in. wydających gorące posiłki, suchy prowiant, odzież, obuwie, środki czystości. udzielających pomocy pielęgniarstwa oraz oferujących możliwość skorzystania z prysznicza.

10. PRZESTĘPCZOŚĆ

Przestępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu.

Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa policja.

Za ochronę mieszkańców oraz utrzymywanie bezpieczeństwa i porządku publicznego w gminie odpowiada Komenda Powiatowa Policji w Tarnowskich Górach (ul. Bytomska 6, 42-600 Tarnowskie Góry), a bezpośrednio czynności policyjne wykonują funkcjonariusze Komisariatu Policji w Radzionkowie (ul. Męczenników Oświęcimia 43, 41-922 Radzionków).

Z informacji o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego w powiecie tarnogórskim udostępnionej przez Komendę Powiatową Policji w Tarnowskich Górach wynika, że gmina Świerklaniec znajduje się w czołówce gmin powiatu tarnogórskiego zagrożonych przestępczością. Analizując wybrane kategorie przestępstw mających wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu w 2021 roku, najwyższe zagrożenie przestępczością koncentrowało się na obszarze miasta Tarnowskie Góry - 56,1%, w dalszej kolejności miasta Radzionków - 10,9%, gminy Zbrosławice - 9,7% i gminy Świerklaniec - 8,7%.

Z danych Komendy Powiatowej Policji w Tarnowskich Górach wynika również, że w analizowanym roku w powiecie tarnogórskim wzrosła liczba ujawnionych wykroczeń oraz liczba zastosowanych represji, tj. mandatów karnych, wniosków o ukaranie i pouczeń. Na terenie gminy Świerklaniec ujawniono 308 wykroczeń w 2019 roku, 187 wykroczeń w 2020 roku i 164 wykroczeń w 2021 roku. Wśród nich były wykroczenia szczególnie uciążliwe społecznie – zniszczenia mienia.

Analizując bezpieczeństwo w ruchu drogowym, przedstawione w raporcie Komendy Powiatowej Policji w Tarnowskich Górach za 2021 r. wynika, że kolizje drogowe nadal stanowią ponad 90% wszystkich zdarzeń drogowych. W ocenie Policji najczęściej do wypadków i kolizji dochodzi z winy kierującego, głównie na skutek nieustąpienia pierwszeństwa przejazdu, nadmiernej prędkości, brawury, braku wyobraźni i umiejętności przewidywania sytuacji na drodze oraz lekceważenia podstawowych zasad bezpieczeństwa, jak choćby jazda bez pasów bezpieczeństwa.

11. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Zadania pomocy społecznej w gminie Świerklaniec wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerklańcu. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów oraz ustawa o systemie oświaty.

Realizując zadania Ośrodek współpracuje m.in. z Urzędem Gminy Świerklaniec, radnymi, sołtysami, gminnymi jednostkami organizacyjnymi, w tym placówkami oświatowymi oraz ośrodkiem kultury, placówkami ochrony zdrowia, poradniami specjalistycznymi, Policją, parafiami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowskich Górach, Powiatowym Urzędem Pracy w Tarnowskich Górach, organizacjami pozarządowymi, Bankiem Żywności w Częstochowie oraz z kuratorami sądowymi Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach.

W 2022 roku kadrę Ośrodka stanowiło 17 osób (w tym dyrektor i 6 pracowników socjalnych). W strukturze Ośrodka wyodrębnione były następujące działy: Dyrektor OPS-u, Dział świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego, Dział pomocy środowiskowej i świadczeń, Dział finansowo-księgowy.

Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w OPS i kwalifikacji pracujących w nim osób przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Kadra OPS-u i jej kwalifikacje na dzień 30 września 2022 roku

Wyszczególnienie:	Liczba osób
Dyrektor, wykształcenie wyższe, ponadto:	1
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	1
pracownicy socjalni, wykształcenie wyższe, ponadto:	6
specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	4
specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	1
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	3
pozostali pracownicy	10
wykształcenie wyższe	8
wykształcenie średnie i mniej	2
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	1

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerklańcu.

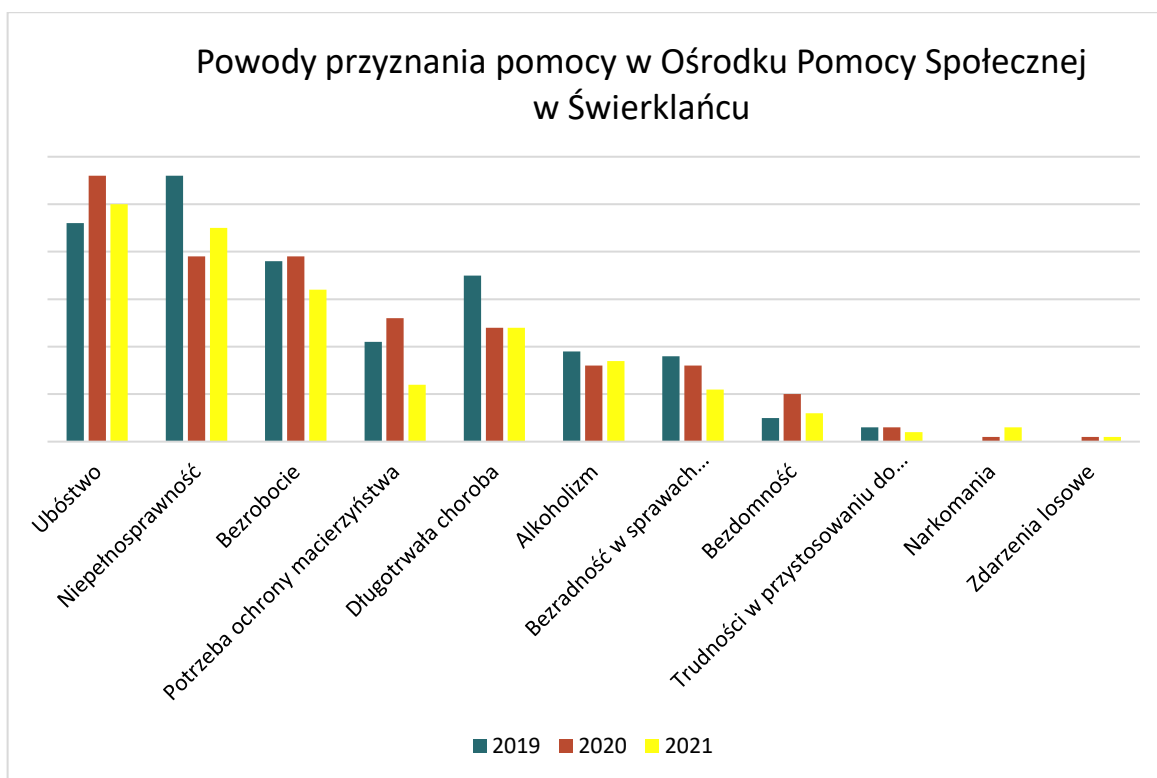
Ze wsparcia udzielanego przez OPS mogą korzystać osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. W odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe, które w roku 2022 jest ustalone na poziomie 776 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 600 zł na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych i świadczeń alimentacyjnych. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 674 zł, a gdy członkiem rodziny

jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekracza 764 zł. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują z kolei, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 900 zł.

Tabela 12. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2019-2021

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2019	2020	2021
1	Ubóstwo	46	56	50
2	Niepełnosprawność	56	39	45
3	Bezrobocie	38	39	32
4	Potrzeba ochrony macierzyństwa	21	26	12
5	Długotrwała choroba	35	24	24
6	Alkoholizm	19	16	17
7	Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	18	16	11
8	Bezdomność	5	10	6
9	Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	3	3	2
10	Narkomania	0	1	3
11	Zdarzenia losowe	0	1	1

Wykres. 2. Powody przyznawania pomocy w Ośrodku Pomocy Społecznej w Świerkłańcu

Źródło: dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerkłańcu

Powyższe dane pokazują że większość problemów społecznych kumuluje się w trzech obszarach ubóstwo, bezrobocie oraz niepełnosprawność. Powody przyznania pomocy społecznej określa ustawa o pomocy społecznej, definiując katalog ryzyk socjalnych, których wystąpienie może być przyczyną udzielenia pomocy. Zasadniczą przyczyną, w związku, z którą mieszkańcy Gminy Świerklaniec wnioskuje o pomoc, jest ubóstwo i niepełnosprawność. Istotną przyczyną udzielania wsparcia jest również bezrobocie. Wśród tendencji, jakie można zaobserwować na przestrzeni ostatnich 3 lat jest spadek osób korzystających z pomocy społecznej, a co za tym idzie powody udzielania wsparcia również uległy zmniejszeniu.

Należy pamiętać, iż w analizowanym okresie trzyletnim, dwa lata były okresem, w którym wprowadzane były obostrzenie ze względów na pandemii COVID-19, a miało to wpływ na zachowania części społeczeństwa. Osoby starsze, niepełnosprawne oraz osoby ze słabszą odpornością ograniczały kontakt z innymi do minimum, w tym również zgłaszając się do Ośrodka Pomocy Społecznej tylko po absolutnie konieczną pomoc.

Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez OPS mają głównie charakter pieniężny i niepieniężny. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2019-2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Formy świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej udzielonych przez Ośrodek Pomocy społecznej w latach 2019-2021

Forma świadczeń	2019			2020			2021		
	Wydane decyzje - liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Wydane decyzje - liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Wydane decyzje - liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia pieniężne przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych - ogółem	157	109	215	162	99	189	121	81	153
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej – ogółem	-	136	251	-	61	127	-	98	201

Źródło: dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerkłańcu.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielanymi formami pomocy w badanych latach były zasiłek celowy i okresowy. Zasiłek celowy jest przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, opłat za gaz, energię, wodę i czynsz, a także kosztów pogrzebu. W latach 2019-2021 liczba osób, które z niego skorzystały, ulegała zdecydowanemu wzrostowi i tak 87 w 2019 r. oraz po 123 w latach 2020-2021 r.

Z kolei zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. W latach 2019-2021 liczba osób, które z niego skorzystały, ulegała zdecydowanemu wzrostowi i tak 41 w 2019 r., 114 w 2020 r., do poziomu 197 w 2021 r.

Ważną formą wsparcia niepieniężnego było również pokrywanie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej. Z roku na rok zwiększa się w gminie liczba osób starszych, samotnych i schorowanych wymagających całodobowej opieki w miejscu zamieszkania lub umieszczenia w placówce zapewniającej całodobową opiekę. W latach 2019-2021 gmina pokrywała koszt pobytu w domach pomocy społecznej za odpowiednio 13, 12 i 11 osób.

Wśród usług najistotniejszą rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Była ona prowadzona m.in. w oparciu o zawarte kontrakty socjalne.

Świadczona w gminie praca socjalna polegała m.in. na: świadczeniu wsparcia emocjonalnego, motywowaniu do poszukiwania pracy, udzielaniu pomocy w załatwianiu spraw urzędowych, współpracy z pedagogami szkolnymi i kuratorami sądowymi, podejmowaniu działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, edukowaniu w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, udzielaniu pomocy w rozwiązaniu sytuacji konfliktowych w rodzinie oraz uzyskaniu świadczeń medycznych, rentowych, emerytalnych i prawnych, aktywizacji społecznej i zawodowej, edukowaniu w zakresie profilaktyki i higieny zdrowotnej, udzielaniu pomocy w uzyskaniu lokalu mieszkalnego oraz w podjęciu zatrudnienia, motywowaniu do zmiany stylu życia, a także wzmacnianiu zasobów własnych oraz umiejętności ich wykorzystania.

W latach 2019-2021 Ośrodek świadczył także usługi opiekuńcze. W 2019 roku objęto nimi 24 osoby, rok później 22 osoby, a w 2021 roku 17 osób. Na zmniejszenie się świadczonych usług miała wpływ epidemia COVID -19.

W analizowanym okresie OPS realizował również zadania z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej. Asystent rodziny od 2019 roku współpracował ze stałą liczbą rodzin - 7. Asystent rodziny pracował w rodzinach, w których występowały liczne problemy z pełnieniem właściwych ról oraz niewydolność w prowadzeniu gospodarstwa domowego i rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych. Asystent wspierał rodzinę poprzez konsultacje i działania o charakterze edukacyjnym w zakresie prawidłowego wychowania i opieki nad dziećmi, dbania o zdrowie i higienę, prawidłowego gospodarowania budżetem

domowym, wykonywania prac na rzecz domu oraz usamodzielnienia się, m.in. poprzez uzupełnienie wykształcenia i podjęcie zatrudnienia.

W latach 2019-2020 OPS wypłacał również stypendia szkolne i zasiłki szkolne. Najczęściej wsparcie te kierowane jest do dzieci pochodzących z rodzin ubogich lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, np. dotkniętych bezrobociem, i służy zmniejszeniu różnic w dostępie do edukacji. Liczba osób nim objętych zmniejszała się z roku na rok. W roku szkolnym 2019/2020 pomocą w tej formie objęto 24 uczniów, w roku szkolnym 2020/2021 – 17 uczniów, a w 2021/2022 – 10 uczniów.

Od 2014 roku w gminie realizowany jest rządowy program pomocy dla rodzin wielodzietnych. Koordynacją jego realizacji zajmuje się Urząd Gminy, który wydaje uprawnionym Karty Dużej Rodziny.

Ośrodek Pomocy Społecznej współpracował z Bankiem Żywności w Częstochowie, dzięki czemu w 2019 roku wydano ponad 14 tys. kg żywności dla 405 najuboższych mieszkańców gminy, w 2020 roku ponad 11 ton żywności dla 242 osób oraz ponad 15 ton dla 257 osób.

W ramach realizowanych zadań OPS przyznawał również świadczenia rodzinne. W latach 2019-2021 ogólna liczba udzielonych świadczeń ulegała wahaniom, podobnie jak liczba wypłacanych zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków.

W analizowanym okresie systematycznie rosła liczba wypłaconych zasiłków pielęgnacyjnych oraz świadczeń pielęgnacyjnych.

Dane szczegółowe na temat przyznanych w gminie świadczeń rodzinnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2019-2021

Wyszczególnienie	2019 r.	2020 r.	2021 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	5 198	4 470	4 039
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	4 545	4 672	4 805
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	314	357	556
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	13	0	7

jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	79	57	58

Źródło:

zasitek dla opiekunów			
liczba świadczeń	12	1	1

Źródło: dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerklańcu.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy Ośrodek Pomocy Społecznej opłacał składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz zdrowotne. Liczba tych składek i ich wartość ulegały wahanom:

- w 2019 roku: 305 świadczeń – 105 971 zł
- w 2020 roku: 296 świadczeń – 133 026 zł
- w 2021 roku: 398 świadczeń – 190 277 zł

Kolejną formę pomocy udzielanej przez Ośrodek stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W latach 2019-2021 liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, ma tendencje malejącą, i tak: 520 w 2019 roku, 500 w roku 2020 oraz 464 przyznanych świadczeń w 2021 r.

Pomoc społeczna polega także na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. Na terenie gminy Świerklaniec, obok Ośrodka Pomocy Społecznej, funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej w Nakle Śląskim (ul. Główna 8, 42-620 Nakło Śląskie) prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia Św. Karola Boromeusza. Placówka oferuje osobom dorosłym niepełnosprawnym intelektualnie oraz dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie całodobową opiekę zgodnie z określonym dla tego typu domu standardem, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców.

Mieszkańcy gminy mają też możliwość korzystania z oferty instytucji wsparcia działających poza gminą. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Instytucje wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy

Nazwa i adres instytucji	Zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowskich Górach , ul. Sienkiewicza 16, 42-600 Tarnowskie Góry.	Zakres oferowanych usług: realizacja zadania powiatu z zakresu pomocy społecznej, rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji społecznej oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Kategoria klienta: mieszkańcy powiatu.
Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowskich Górach , ul. Sienkiewicza 16, 42-600 Tarnowskie Góry.	Zakres oferowanych usług: wydawanie orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, Kategoria klienta: osoby niepełnosprawne – dzieci, młodzież i osoby dorosłe.
Dom Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach , ul. Gliwicka 22, 42-600 Tarnowskie Góry.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: przewlekle psychicznie chore kobiety.
Dom Pomocy Społecznej „Przyjaźń” w Tarnowskich Górach , ul. Włoska 24, 42-612 Tarnowskie Góry.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle somatycznie chore.
Dom Pomocy Społecznej w Zbrostawicach , ul. Wolności 34, 42-674 Zbrostawice.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: dorośli niepełnosprawni mężczyźni.
Dom Pomocy Społecznej w Miedarach , ul. Zamkowa 7, 42-676 Miedary.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: dorośli niepełnosprawni mężczyźni.
Dom Pomocy Społecznej w Łubiu , ul. Pyskowska 34, 42-674 Łubie.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle psychicznie chore.
Środowiskowy Dom Samopomocy w Tarnowskich Górach , ul. Wyszyńskiego 135, 42-612 Tarnowskie Góry.	Zakres oferowanych usług: kompleksowe wsparcie w zaspakajaniu potrzeb i w rozwiązywaniu problemów oraz dążenie do samorealizacji uczestników. Kategoria klienta: osoby przewlekle psychicznie chore, upośledzone umysłowo oraz osoby wykazujące inne przewlekle zaburzenia czynności psychicznych (typ łączony ABC).

<p>Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach, ul. Bytomska, 42-600 Tarnowskie Góry.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: dzienny pobyt z posiłkami, podstawowe świadczenia opiekuńcze oraz rekreacyjno-kulturalne, rehabilitacja ruchowa i terapia zajęciowa. Kategoria klienta: osoby starsze i samotne.</p>
<p>Warsztat Terapii Zajęciowej przy Salezjańskim Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. św. Jana Bosko w Tarnowskich Górach, ul. Śniadeckiego 1, 42-604 Tarnowskie Góry.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: rehabilitacja społeczna, zawodowa i zdrowotna zmierzająca do wszechstronnego rozwoju, zwiększenia samodzielności, w tym zawodowej, poprawy zaradności osobistej, sprawności psychofizycznej oraz przystosowania i funkcjonowania społecznego. Kategoria klienta: osoby niepełnosprawne.</p>
<p>Warsztat Terapii Zajęciowej prowadzony przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Kaletach-Drutarni, ul. Szkolna 8, 42-660 Kalety-Drutarnia.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: rehabilitacja społeczna, zawodowa i zdrowotna zmierzająca do wszechstronnego rozwoju, zwiększenia samodzielności, w tym zawodowej, poprawy zaradności osobistej, sprawności psychofizycznej oraz przystosowania i funkcjonowania społecznego. Kategoria klienta: osoby niepełnosprawne.</p>
<p>schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn w Tarnowskich Górach, ul. Sienkiewicza 48, 42-600 Tarnowskie Góry.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: schronienie, opieka całodobowa, posiłek, odzież. Kategoria klienta: bezdomni mężczyźni.</p>
<p>Tarnogórski Ośrodek Terapii Uzależnień i Pomocy Psychologicznej w Tarnowskich Górach, ul. Karłuszowiec 11, 42-600 Tarnowskie Góry.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: leczenie uzależnień, pomoc psychologiczna, terapia, treningi, warsztaty. Kategoria klienta: osoby dorosłe, dzieci, młodzież.</p>
<p>Poradnia Zdrowia Psychicznego w Tarnowskich Górach, ul. Piłsudskiego 16, 42-600 Tarnowskie Góry.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: świadczenia psychiatryczne, ambulatoryjne, porady, profilaktyka. Kategoria klienta: osoby dorosłe z problemami psychicznymi.</p>
<p>Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Tarnowskich Górach ul. Strzelców Bytomskich 7, 42-600 Tarnowskie Góry</p>	<p>Zakres oferowanych usług: zindywidualizowany proces kształcenia, zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze, zajęcia rozwijające zainteresowania i szczególne uzdolnienia. Kategoria klienta: dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną</p>
<p>Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Tarnowskich Górach, ul. Sienkiewicza 16, 42-600 Tarnowskie Góry.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: pomoc psychologiczno-pedagogiczna i logopedyczna dzieciom i młodzieży oraz rodzicom i nauczycielom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i edukacyjnych. Kategoria klienta: dzieci i młodzież oraz ich rodzice i nauczyciele.</p>

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerkłańcu, Starostwo Powiatowe i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowskich Górach.

12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form jego aktywności. Pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej, organizacyjnym wzmacnianiu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań.

W gminie Świerklaniec funkcjonuje blisko 30 organizacji pozarządowych. Samorząd gminy posiada Program Współpracy Gminy Świerklaniec z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w oparciu o który ma możliwość podejmowania z nimi współpracy w następujących formach finansowych i pozafinansowych:

- zlecenie realizacji zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w ramach organizowanych konkursów ofert w formie powierzania lub wspierania wykonania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie lub dofinansowania tych zadań,
- zlecenie realizacji zadań publicznych z pominięciem otwartego konkursu ofert, zgodnie z przepisami określonymi w art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- współpracę w zakresie pozyskiwania środków finansowych z innych źródeł poprzez informowanie o możliwości ich pozyskania,
- konsultowanie z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji,

- tworzenie, w miarę potrzeb, wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym złożonych z przedstawicieli organizacji oraz przedstawicieli gminy,
- udostępnianie nieruchomości lub ich części niezbędnych organizacjom pozarządowym do prowadzenia działalności związanej z realizacją zadań gminy,
- promowanie przez gminę działalności organizacji i pomoc w tworzeniu ich dobrego wizerunku,
- wspólne rozpoznawanie potrzeb społeczności lokalnej i wspólne wspieranie działań służących ich zaspokojeniu,
- pomoc w nawiązywaniu kontaktów,
- wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności,
- zawieranie umów partnerskich w celu realizacji wspólnych przedsięwzięć.

Poniżej zestawienie jednostek sektora pozarządowego działających na terenie Gminy Świerklaniec:

Ochotnicze Straże Pożarne:

1. Ochotnicza Straż Pożarna w Nakle Śląskim

Rok założenia: 1910

Siedziba: ul. Główna 20, 42-620 Nakło Śląskie

2. Ochotnicza Straż Pożarna w Nowym Cechle

Rok założenia: 2015

Siedziba: ul. Lasowicka 23, 42-622 Nowe Cechłó

3. Ochotnicza Straż Pożarna w Orzechu

Rok założenia: 1899

Siedziba: ul. Wieczorków 34, 42-622 Orzech

4. Ochotnicza Straż Pożarna w Świerklańcu

Rok założenia: 1903

Siedziba: ul. Oświęcimska 25, 42-622 Świerklaniec

Kluby Sportowe

1. Uczniowski Klub Sportowy Świerklaniec

ul. Parkowa 30, 42-622 Świerklaniec

2. Ludowy Klub Sportowy "Przyszłość" Nowe Chechło

ul. Leśna 5, 42-622 Nowe Chechło

3. Ludowy Klub Sportowy "Unia" Świerklaniec

ul. Oświęcimska 7, 42-622 Świerklaniec

4. Ludowy Klub Sportowy "Sokół" Orzech

ul. Wieczorków 41, 42-622 Orzech

5. Ludowy Klub Sportowy "Orzeł" Nakło Śląskie

ul. Sportowców 1, 42-620 Nakło Śląskie

6. Uczniowski Klub Sportowy "Olimpijczyk"

ul. Lasowicka 103, 42-622 Nowe Chechło

7. UKS Judo Ahinsa

8. Uczniowski Klub Sportowy Karate "HAJIME" - Filia w Orzechu

ul. Szkolna 31, 42-622 Orzech

9. Klub Sportowy "Triumf" Nakło Śląskie

ul. Wierzbowa 3, 42-620 Nakło Śląskie

10. Orzechowski Koszykarski Klub Sportowy

ul. Wieczorków 45, 42-622 Orzech

11. Śląskie Stowarzyszenie Surfingu z siedzibą w Orzechu

ul. Szkolna 11b, 42-622 Orzech

12. Klub Sportowy Squash and More

ul. Bytomska 27e, 42-622 Orzech

13. Akademia Sportów Konnych

ul. 3-go Maja 43A, 42-622 Świerklaniec

Fundacje:

1. Fundacja „Dzieci Śląska im. Kai Mireckiej Ploss”

ul. Dworcowa 2, 42-620 Nakło Śląskie

2. Fundacja „Żagiel”

ul. Rekreacyjna 368, 42-622 Świerklaniec

Stowarzyszenia:

1. Stowarzyszenie Miłośników Nakła Śląskiego im. Jana Bursiga

Adres: ul. Sportowców 1, 42-620 Nakło Śląskie

2. Stowarzyszenie Pomocy Chorym na Dystrophie Musculorum

Adres: ul. Marii Konopnickiej 4c, 42-622 Nowe Chechło

3. Stowarzyszenie Miłośników Śląskiej Porcelany i Widokówki

Adres: ul. Dworcowa 35, 42-620 Nakło Śląskie

4. Stowarzyszenie Przyjaciół Kultury i Tradycji Śląskiej

Adres: ul. Brzechwy 13a, 42-622 Orzech

5. Stowarzyszenie Podróżników "Obieżyświat"

Adres: ul. Główna 62, 42-620 Nakło Śląskie

6. Śląskie Stowarzyszenie Surfingu

Adres: ul. Szkolna 11B, 42-622 Orzech

7. Stowarzyszenie Wędkarskie "ZYJ"

Adres: ul. Damrota 33, 42-622 Świerklaniec

8. Klub Turystyki Rowerowej przy Parafii N.M.P.J. w Orzechu

Adres: ul. Wieczorków 41, 42-622 Orzech

9. Stowarzyszenia Aktywni

Adres: ul. Kasztanowa 6, 42-622 Świerklaniec

Koła:

1. Koło Pszczelarzy w Nakle Śląskim

Adres do korespondencji: ul Główna 2, 42-620 Nakło Śląskie (GOK)

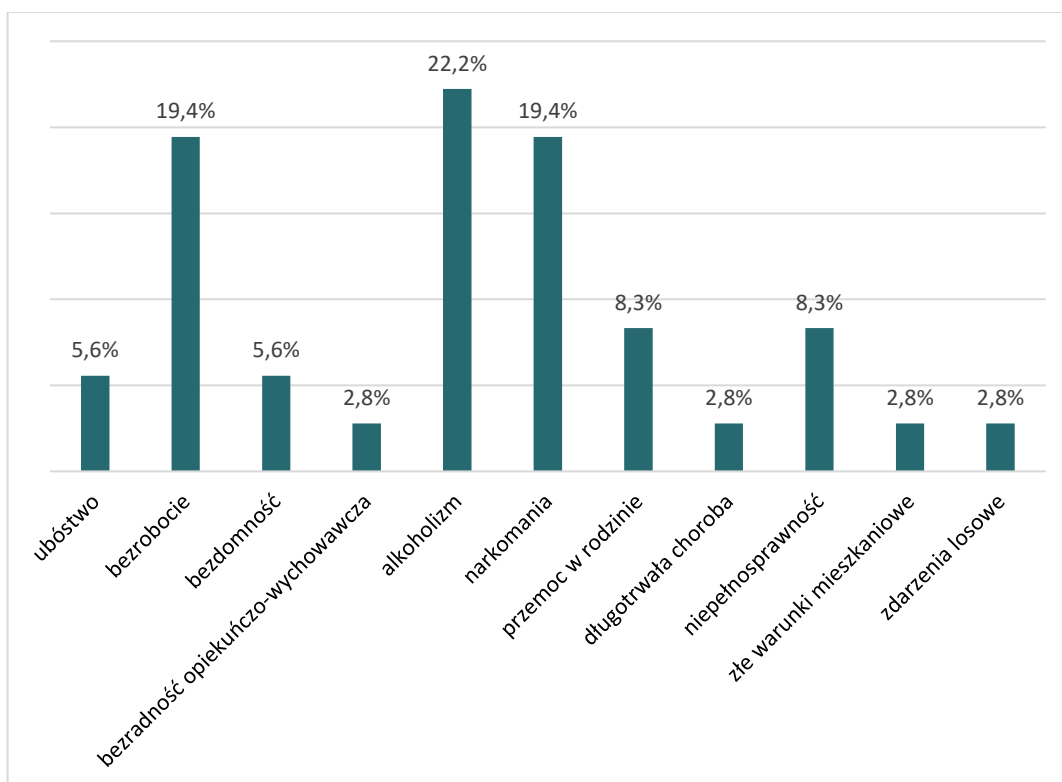
13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”

Na potrzeby aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przeprowadzono, we wrześniu i październiku 2022 r. badania ankietowe w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Świerklaniec, które posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy. W sumie do analizy przedłożono 36 wypełnionych anonimowo ankiet.

W pierwszym pytaniu zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców Gminy Świerklaniec

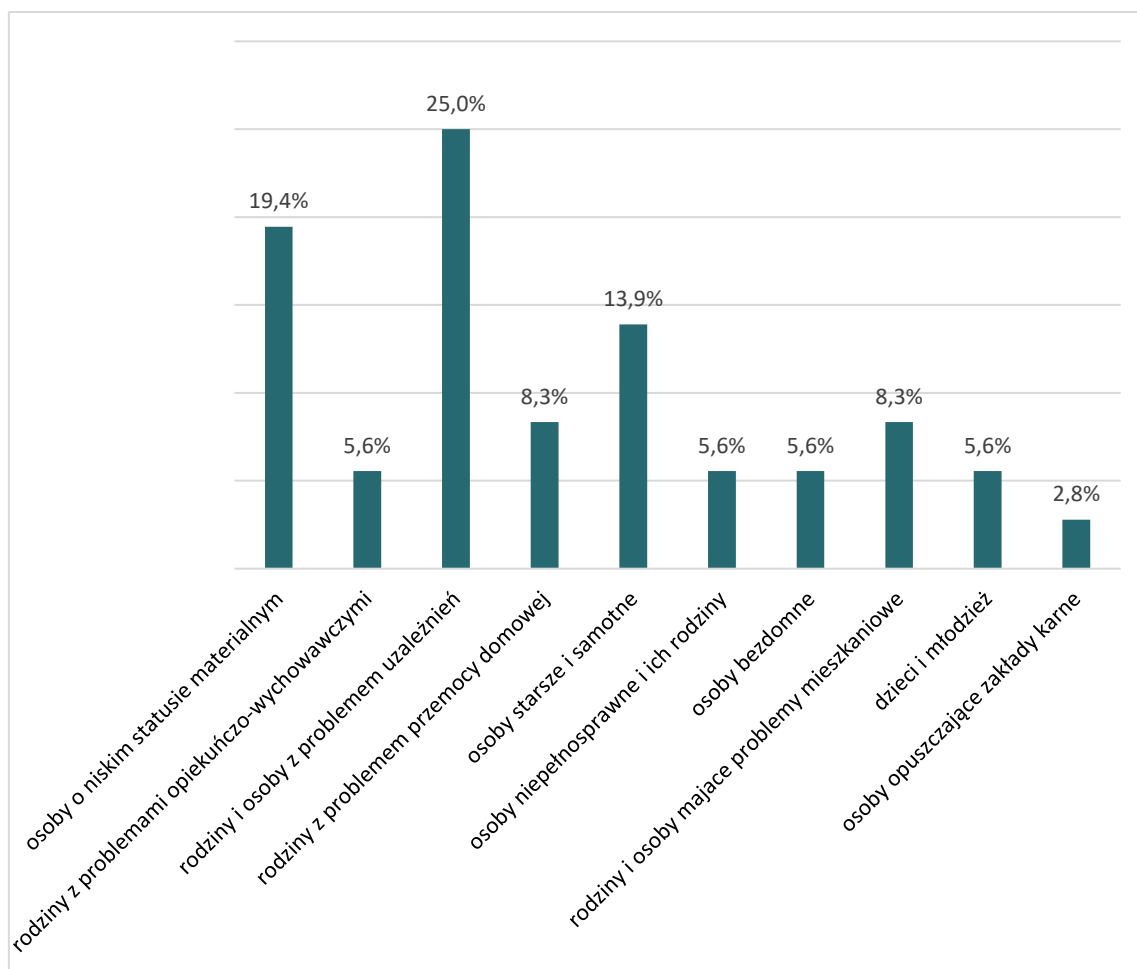

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy, respondenci zaliczyli alkoholizm - 22,2% oraz bezrobocie - 19,4%, a następnie przemoc w rodzinie, niepełnosprawność po - 8,3%.

Odpowiadając na następane pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w Gminie Świerklaniec

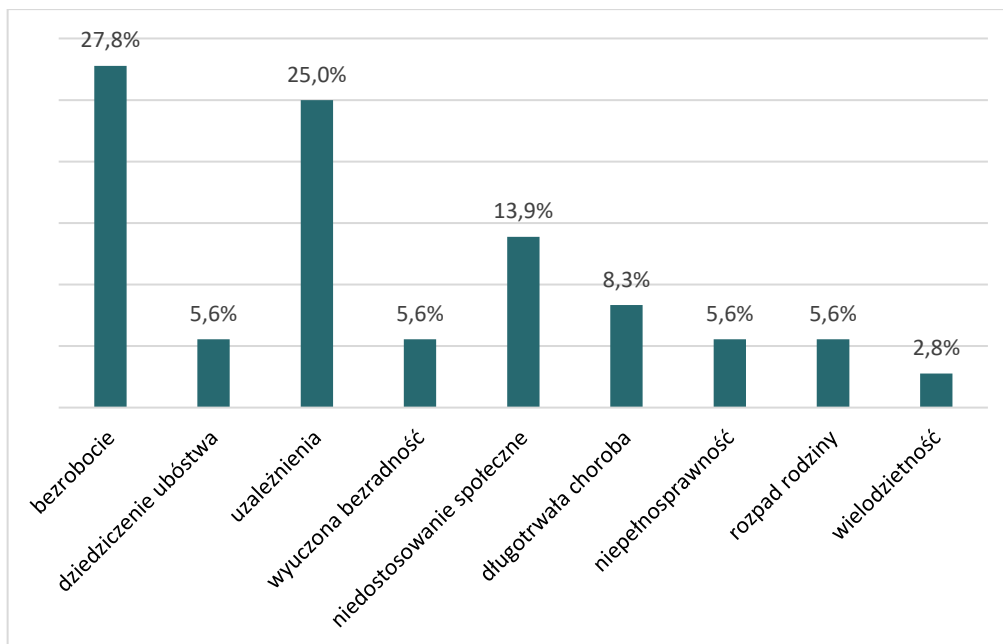
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym

Najwięcej badanych stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień - 25%.

Zdaniem respondentów wykluczeniem społecznym zagrożone są także osoby o niskim statusie materialnym 19,4% oraz starsze i samotne (13,9%).

W odpowiedzi na następujące pytania ankietowani wskazali przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 5. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców Gminy Świerklaniec

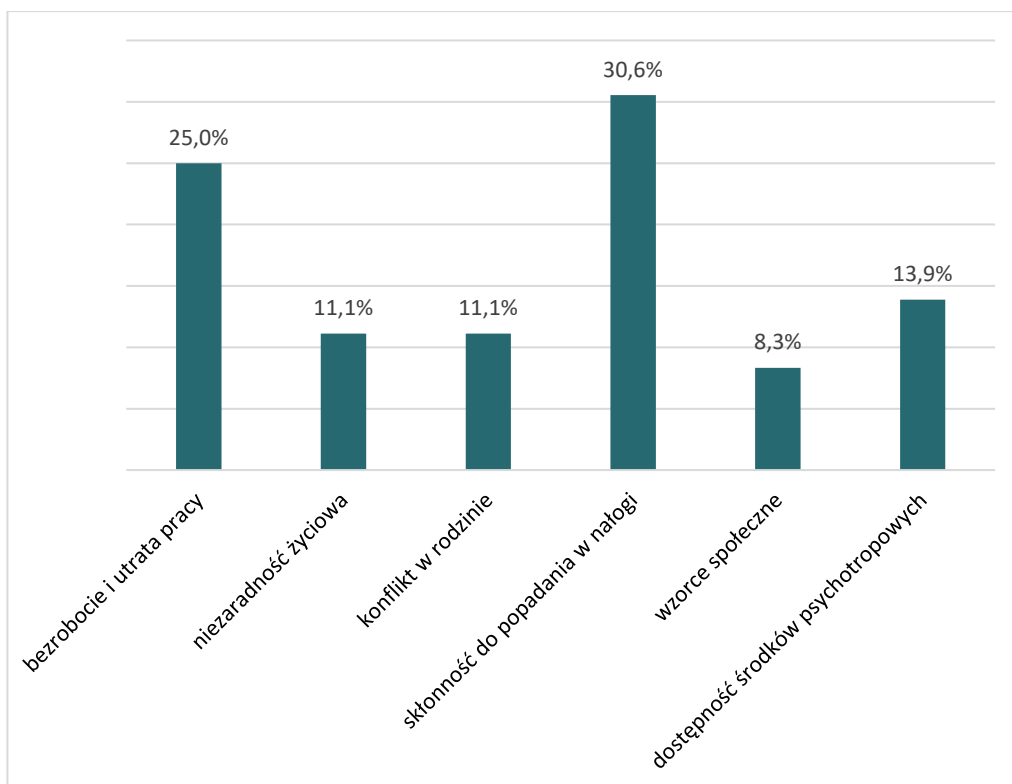

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wśród przyczyn popadania mieszkańców gminy w ubóstwo, ankietowani najczęściej wskazywali bezrobocie – 27,8% i uzależnienia – 25%. Do ważnych powodów ubożenia ludności badani zaliczyli także niedostosowanie społeczne 13,9% oraz długotrwałą chorobę – 8,3%.

W następnym pytaniu poproszono respondentów o podanie przyczyn występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy. Odpowiedzi w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

Wykres 6. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców Gminy Świerklaniec

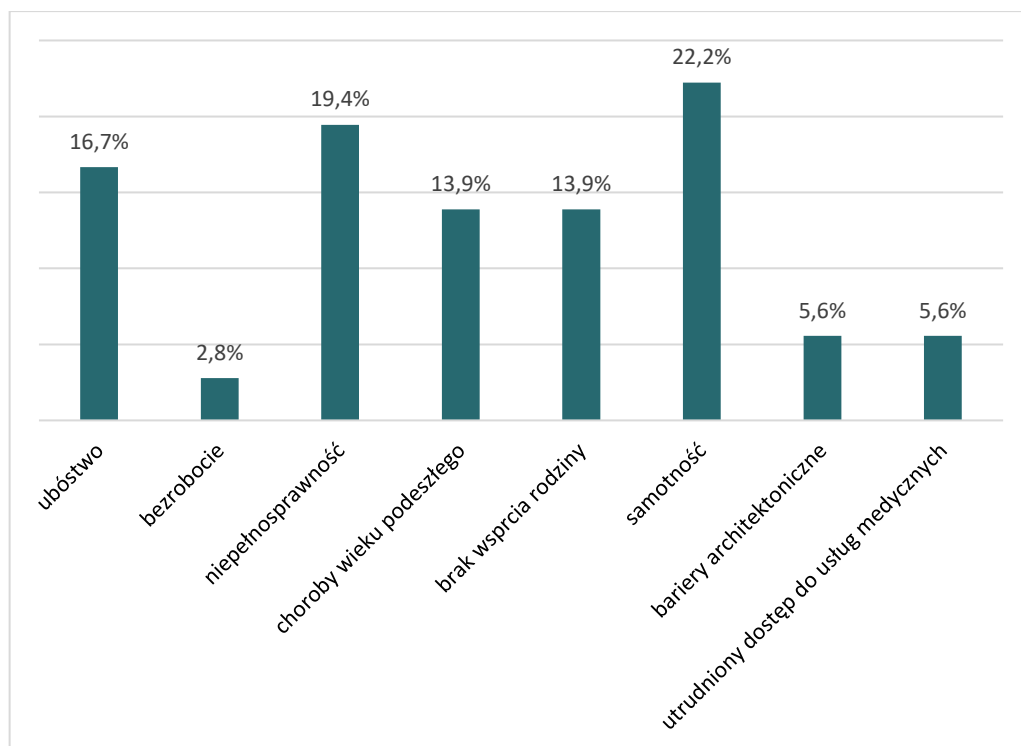

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym

Do zasadniczych powodów występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy badani zaliczyli indywidualne skłonności do popadania w nałogi (30,6%) oraz bezrobocie i utratę pracy 25%.

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczy problemów, z jakimi najczęściej zmagają się osoby starsze w gminie oraz działań, których wdrożenie przyczyniłoby się do poprawy ich sytuacji. Udzielone przez badanych odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 7. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze w Gminie Świerklaniec

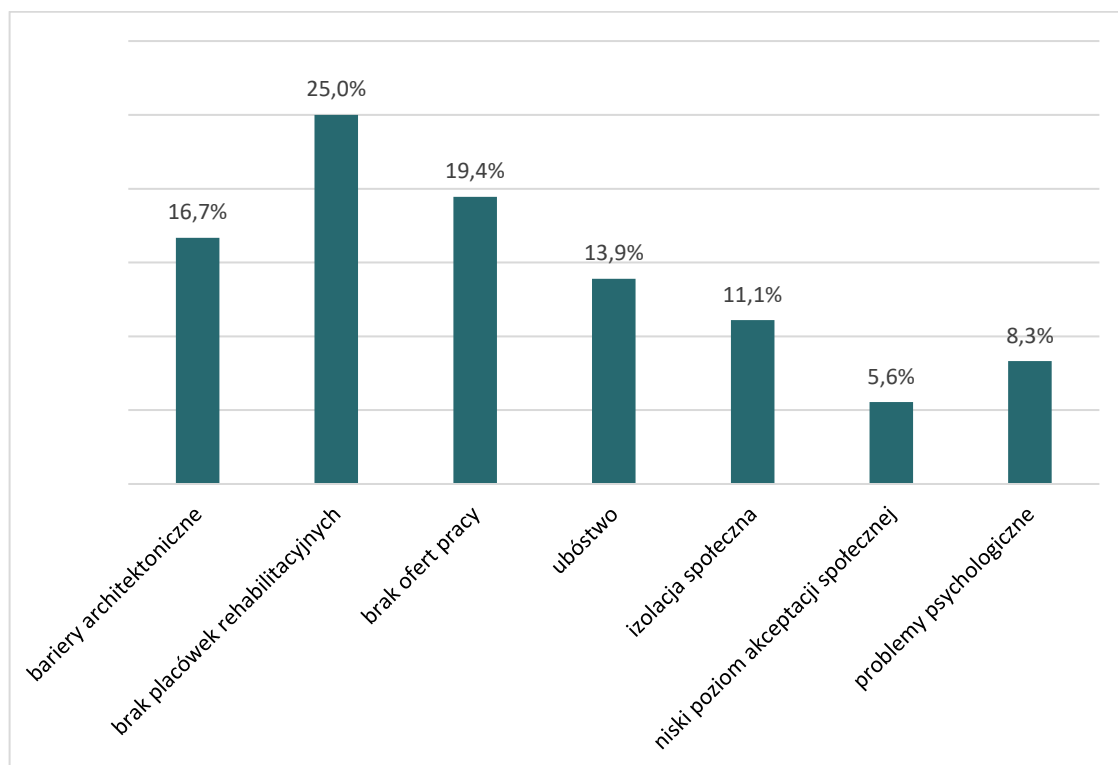

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii osób ankietowanych, problemami, które najczęściej dotykają seniorów w gminie, są: samotność - 22,2%, a następnie niepełnosprawność - 19,47%, oraz choroby wieku podeszłego a także brak wsparcia ze strony rodziny (13,9%).

W odpowiedzi na kolejne pytania ankietowani identyfikowali problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne w gminie, oraz wskazywali działania, których podjęcie pozwoliłoby na pełniejszy ich udział w życiu społecznym. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 8. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z Gminy Świerklaniec

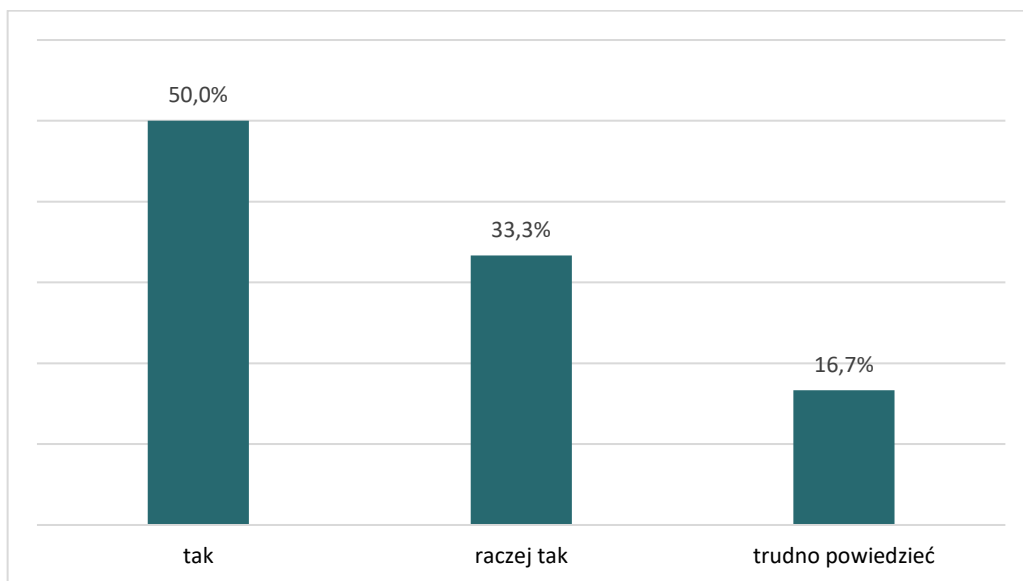

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według badanych problemami, z którymi najczęściej zmagają się osoby dotknięte niepełnosprawnością z gminy, są: utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych - 25%, brak odpowiednich ofert pracy – 19,4 oraz bariery architektoniczne - 16,7%.

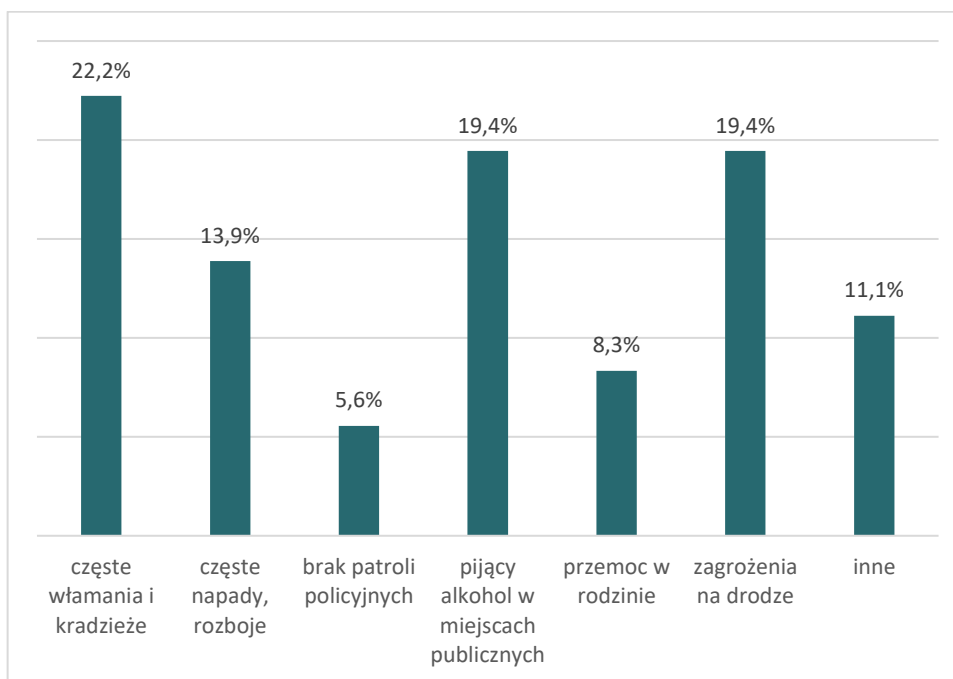
W ostatnich pytaniach podjęto temat stanu bezpieczeństwa w gminie – poczucia bezpieczeństwa, przyczyn jego braku oraz działań, które wpłynęłyby na jego zwiększenie. Szczegóły w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 9. Czy czuje się Pani / Pan bezpiecznie w Gminie Świerklaniec

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wykres 10. Przyczyny braku bezpieczeństwa w Gminie Świerklaniec

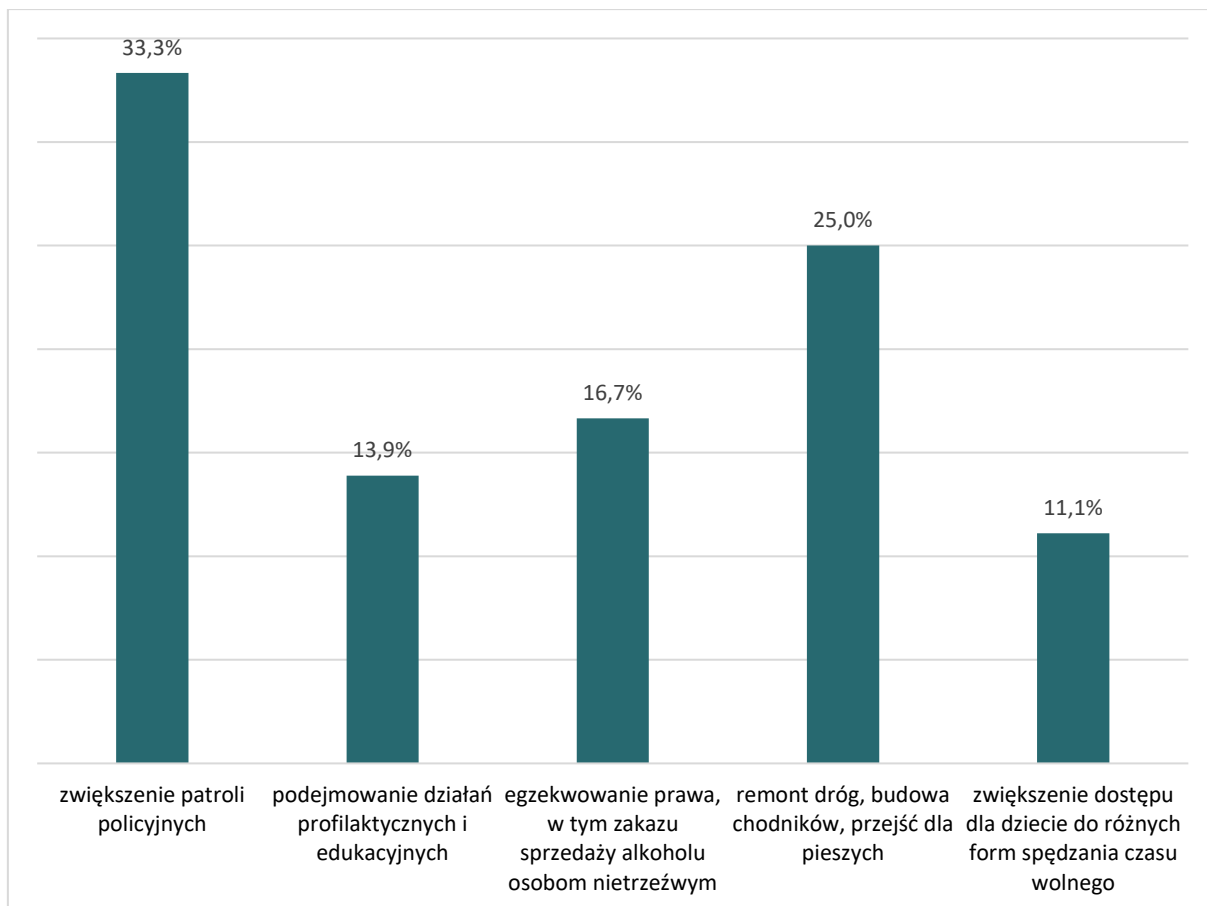

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Blisko 84% badanych (łącznie 83,3%) stwierdziło, że czuje się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Żaden ankietowany nie miał odmiennego zdania.

Wśród przyczyn braku bezpieczeństwa respondenci najczęściej wskazywali: częste włamania i kradzieże (22,2%), osoby pijące alkohol w miejscach publicznych, zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy - po 19,4%), oraz częste napady i rozboje (13,9%).

Wykres 11. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w Gminie Świerklaniec

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdaniem ankietowanych do poprawy bezpieczeństwa publicznego w gminie w największym stopniu przyczyniłyby się: zwiększenie liczby patroli policyjnych – 33,3%, remont dróg gminnych, budowa przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia - 25%, a także skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym – 16,7%.

14. ANALIZA SWOT

Jedną z podstawowych metod analizy strategicznej jest analiza SWOT. Polega ona na ustaleniu silnych i słabych stron wynikających ze stanu zasobów własnych miasta oraz szans i zagrożeń związanych z aktualnym stanem i kierunkami zmian otoczenia, czyli pozytywnych i negatywnych elementów wewnętrznych i zewnętrznych.

Nazwa metody pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

S – Strengths (silne strony, atuty) – czynniki wewnętrzne (zasoby gminy),

W – Weaknesses (słabe strony, wady) – czynniki wewnętrzne (zasoby gminy),

O – Opportunities (szanse, okazje, możliwości) – czynniki zewnętrzne (otoczenie),

T – Threats (zagrożenia, trudności) – czynniki zewnętrzne (otoczenie).

Analiza SWOT jest techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Dzięki ocenie czynników wewnętrznych i zewnętrznych, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego, pomaga dokonać analizy zasobów gminy (czynniki materialne, finansowe, ludzkie, instytucjonalne) w zakresie polityki społecznej oraz analizy otoczenia zewnętrznego (czynniki polityczne, ekonomiczne, społeczne, prawne, ekologiczne, technologiczne) mającego wpływ na tę politykę.

Na potrzeby niniejszego dokumentu analiza została przeprowadzona w następujących obszarach: 1. Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność, 2. Rodzina, dzieci i młodzież, 3. Uzależnienia i przemoc w rodzinie, 4. Starość i niepełnosprawność, 5. Kapitał społeczny i aktywność obywatelska.

Obszar: Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ relatywnie niska liczba osób bezrobotnych w gminie ▪ podejmowanie skutecznych działań na rzecz ograniczenia bezrobocia w gminie ▪ powstawanie w gminie nowych miejsc pracy ▪ relatywnie wysoki poziom przedsiębiorczości w gminie ▪ prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi ▪ upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach ▪ podejmowanie działań zachęcających inwestorów do tworzenia w gminie nowych miejsc pracy ▪ zasoby przyrodnicze i kulturowe gminy o znacznej wartości ▪ dobra dostępność komunikacyjna gminy ▪ odpowiednie zasoby mieszkań komunalnych i socjalnych w gminie ▪ funkcjonowanie podmiotów ekonomii społecznej w gminie ▪ diagnozowanie problemu bezdomności w gminie, informowanie bezdomnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy ▪ świadczenie osobom bezdomnym standaryzowanych usług oraz zapewnianie wsparcia osobom wychodzącym z bezdomności ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych i bezdomnych, w tym z Bankiem Żywności w Częstochowie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ duży wśród osób bezrobotnych odsetek osób pozostających bez pracy długotrwale ▪ niewystarczająca skala działań służących pozyskaniu środków finansowych z funduszy zewnętrznych na aktywizację osób bezrobotnych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) ▪ brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności ▪ brak na terenie gminy jadłodajni i noclegowni ▪ brak lokalnych kampanii społecznych ▪ niski poziom mobilności ▪ niedostosowanie edukacji do zmiennych potrzeb rynku pracy ▪ dziedziczone bezrobocie ▪ niska motywacja dużej części bezrobotnych

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ bliskość aglomeracji śląskiej ▪ duży potencjał inwestorów w regionie ▪ dalszy rozwój w gminie funkcji mieszkaniowo-usługowych i turystycznych ▪ dostępność środków zewnętrznych na finansowanie inwestycji ▪ dostępność środków unijnych dla przedsiębiorców ▪ możliwość pozyskiwania środków finansowych na przeciwdziałanie bezrobociu z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) ▪ dostęp do europejskich rynków pracy ▪ pozyskanie do współpracy organizacji pozarządowych oraz lokalnie działających grup społecznych ▪ wykorzystywanie budżetu partycypacyjnego jako narzędzia stymulującego rozwój aktywności społecznej ▪ kontynuowanie współpracy z Bankiem Żywności w Częstochowie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ występowanie w gminie zjawiska dziedziczenia bezrobocia ▪ niska aktywność osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy ▪ niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych ▪ zagrożenie marginalizacją i wykluczeniem społecznym ▪ ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież ▪ migracja zarobkowa osób w wieku produkcyjnym, w tym ludzi młodych, do większych ośrodków ▪ rosnąca liczba osób zagrożonych bezdomnością oraz bezdomnych wymagających schronienia ▪ niski poziom społecznej akceptacji osób bezdomnych ▪ niewielki potencjał organizacji pozarządowych działających w regionie na rzecz osób bezrobotnych i bezdomnych

Obszar: Rodzina, dzieci i młodzież

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zapewnianie rodzinom dostępu do pomocy prawnej w ramach funkcjonującego w gminie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego ▪ zapewnianie rodzinom wsparcia ze strony asystenta rodziny ▪ wspieranie rodzin ubogich w ramach współpracy z Bankiem Żywności w Częstochowie ▪ odpowiednia dostępność szkół podstawowych i gimnazjalnych w gminie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niewystarczający dostęp rodzin do poradnictwa specjalistycznego ▪ brak w gminie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci ▪ niedostateczny dostęp do opieki przedszkolnej w gminie ▪ nieodpowiedni dostęp do placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w gminie; brak świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych

<ul style="list-style-type: none"> ▪ możliwość kontynuowania w gminie nauki na poziomie ponadgimnazjalnym ▪ funkcjonowanie w gminie żłobka ▪ funkcjonowanie w gminie Gminnego Ośrodka Kultury, Gminnej Biblioteki Publicznej wraz z filią oraz Centrum Kultury Śląskiej ▪ działalność w gminie chórów i zespołów artystycznych ▪ zapewnianie dostępu do sieci Internet w Bibliotece i jej filii ▪ dobrze rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna w gminie (obiekty sportowe, place zabaw) ▪ ciekawa oferta organizowanych w gminie przedsięwzięć kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych ▪ funkcjonowanie w gminie 4 świetlic dla dzieci i młodzieży ▪ dostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego ▪ istnienie warunków do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej ▪ dobra dostępność podstawowej opieki medycznej w gminie ▪ istnienie w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży i podejmowanie z nimi współpracy (np. Stowarzyszenia Pomocy Dzieciom „Pro Rodzina”, Stowarzyszenia na rzecz Pomocy Dzieciom „Serce Dziecka”, Fundacji „Dzieci Śląska” im. Kai Mireckiej Ploss, organizacji sportowych) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niski poziom koordynacji działań instytucji i organizacji wspierających rodziny, dzieci i młodzież ▪ brak lokalnych kampanii na rzecz rodziny i dziecka ▪ brak wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży ▪ niewystarczająca dostępność specjalistycznej opieki medycznej w gminie ▪ Wzrastająca liczba rodzin o niskich kompetencjach wychowawczych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększenie dostępu do poradnictwa specjalistycznego ▪ dalsze wsparcie ze strony asystenta 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wzrost liczby rodzin dysfunkcyjnych, w tym z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi oraz wymagających

<p>rodziny</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwijanie sieci placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży ▪ udział w programach i projektach skierowanych do rodzin, dzieci i młodzieży; możliwość pozyskania na nie środków zewnętrznych ▪ pozyskanie do współpracy organizacji pozarządowych oraz lokalnie działających grup społecznych ▪ wykorzystywanie budżetu partycypacyjnego jako narzędzia stymulującego rozwój aktywności społecznej ▪ kontynuowanie współpracy z Bankiem Żywności w Częstochowie ▪ zwiększenie dostępności specjalistycznej opieki medycznej w gminie 	<p>ochrony macierzyństwa</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców ▪ osłabienie więzi rodzinnych i rozpad rodziny ▪ rosnące zagrożenie uzależnieniami (np. od alkoholu, narkotyków, w tym dopalaczy, od sieci Internetowej) i przemocą, w tym wśród dzieci i młodzieży ▪ dalszy odpływ ludzi młodych, wykształconych do większych jednostek administracyjnych ▪ rozluźnienie więzi społecznych ▪ upadek wartości moralnych i autorytetów ▪ rosnąca przestępczość wśród młodzieży
---	---

Obszar: Uzależnienia i przemoc w rodzinie

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ wdrażanie wśród dzieci i młodzieży działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie ▪ realizowanie wśród rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ funkcjonowanie w gminie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego oferującego wsparcie prawne ▪ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ podejmowanie działań w ramach Zespołu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niewystarczający dostęp rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej oraz wsparcia psychospołecznego i prawnego ▪ niewystarczające działania profilaktyczne, informacyjne i edukacyjne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie wśród dzieci i młodzieży ▪ brak w gminie grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz ofiar przemocy w rodzinie ▪ brak w gminie mieszkań chronionych i lokalnego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie

<p>Interdyscyplinarnego</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększająca się świadomość społeczna, w tym dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli, na temat problemów uzależnień i przemocy w rodzinie ▪ zwiększenie dostępu do wsparcia terapeutycznego, rehabilitacyjnego, prawnego i psychospołecznego ▪ funkcjonowanie placówek leczenia uzależnień w Tarnowskich Górach ▪ utworzenie w gminie grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz ofiar przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ relatywnie niska liczba osób wyleczonych z uzależnień ▪ obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej ▪ coraz większa dostępność alkoholu i innych środków psychoaktywnych (narkotyków, w tym dopalaczy) oraz zagrożenie przemocą ▪ osłabienie więzi rodzinnych i rozpad rodziny ▪ rosnąca liczba osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych ▪ zwiększająca się liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie wymagających umieszczenia w ośrodkach wsparcia oraz objęcia działaniami korekcyjno-edukacyjnymi ▪ niewielki potencjał organizacji pozarządowych działających w regionie w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie

Obszar: Starość i niepełnosprawność

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy ▪ prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi i niepełnosprawnymi ▪ organizowanie w gminie usług 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niewystarczająca liczba pracowników świadczących w gminie opiekę i wsparcie osobom starszym i niepełnosprawnym, w tym wykonujących usługi opiekuńcze ▪ brak w gminie placówek wsparcia dziennego dla osób starszych i niepełnosprawnych, w tym klubu

<p>opiekuńczych</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ podejmowanie działań na rzecz seniorów w ramach Gminnego Ośrodka Kultury, Kół Gospodyń Wiejskich, i innych organizacji działających na polu kultury ▪ upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób i niepełnosprawnych 	<p>seniora</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ brak dostępu osób starszych do opieki geriatrycznej w gminie ▪ niewielka skala działań prozdrowotnych wśród osób starszych ▪ utrudniony dostęp do rehabilitacji w gminie ▪ istnienie w gminie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie ▪ ograniczone możliwości kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej ▪ brak dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie ▪ deficyt w gminie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu ▪ ograniczona współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny ▪ funkcjonowanie w gminie i w powiecie domów pomocy społecznej (np. w Nakle Śląskim czy Tarnowskich Górach) ▪ funkcjonowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej w Tarnowskich Górach i Kaletach oraz Środowiskowego Domu Samopomocy w Tarnowskich Górach ▪ możliwość pozyskania ze źródeł zewnętrznych, w tym z Europejskiego Funduszu Społecznego, środków finansowych na wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych ▪ nowe rozwiązania systemowe we wspieraniu osób niepełnosprawnych ▪ rozwój wolontariatu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększająca się liczba osób starszych i niepełnosprawnych w gminie ▪ utrudniony dostęp do domów pomocy społecznej ▪ niezadowolający poziom życia i samotność seniorów ▪ niewielki udział osób starszych w działaniach prozdrowotnych ▪ marginalizowanie problemów i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych ▪ wciąż niska społeczna akceptacja osób niepełnosprawnych ▪ występowanie zjawiska migracji osób młodych do większych jednostek administracyjnych ▪ zbyt mały potencjał organizacji pozarządowych działających w regionie

<ul style="list-style-type: none"> ▪ duży potencjał organizacji pozarządowych działających w regionie na rzecz osób niepełnosprawnych 	na rzecz osób starszych
--	-------------------------

Obszar: Kapitał społeczny i aktywność obywatelska

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dobrze wykwalifikowana, stale podnosząca kwalifikacje, kadra zatrudniona w OPS-ie ▪ dobra lokalizacja siedziby OPS-u ▪ zapewnianie wsparcia ze strony asystenta rodziny ▪ informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia ▪ odpowiednia jakość obsługi klienta systemu pomocy społecznej ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej oraz z przedstawicielami kościołów i związków wyznaniowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niedostatecznie rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej w gminie ▪ niewystarczająca wiedza na temat problemów społecznych w gminie; niewielka skala badań środowiskowych ▪ niewystarczająca skala działań służących pozyskaniu środków finansowych z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej ▪ niewielka liczba organizacji pozarządowych działających w gminie w obszarze polityki społecznej ▪ brak zorganizowanego wolontariatu w gminie
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dostępność szkoleń i doskonalenia zawodowego dla kadry OPS-u ▪ niezwiększająca się liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego ▪ możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym unijnych, na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu ▪ wykorzystywanie budżetu partycypacyjnego jako narzędzia stymulującego rozwój aktywności społecznej ▪ zmieniający się na korzyść wizerunek 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przeciążenie pracowników OPS-u zbyt dużą liczbą zadań ▪ niewłaściwie finansowany system pomocy społecznej; zbyt mała ilość środków finansowych ▪ biurokracja w pomocy społecznej oraz nieprecyzyjne rozwiązania prawne ▪ rozwój patologii społecznych i wykluczenia społecznego ▪ roszczeniowa postawa odbiorców pomocy społecznej ▪ zbyt niska świadomość władz gminy w zakresie roli i potrzeb sektora pomocy społecznej ▪ niski poziom dialogu obywatelskiego

<p>pomocy społecznej</p> <ul style="list-style-type: none">▪ rozwijanie i wspieranie w gminie sektora pozarządowego działającego w obszarze polityki społecznej oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami▪ pozyskanie do współpracy organizacji pozarządowych oraz lokalnie działających grup społecznych▪ włączanie się przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w działania pomocowe	<p>i debaty publicznej</p> <ul style="list-style-type: none">▪ niski poziom zaufania społecznego▪ niewielkie zaangażowanie mieszkańców gminy w rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych
--	---

15. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Świerklaniec, potwierdziła trendy z 2016 r. w którym dokument w swojej pierwotnej wersji został sporządzony. Analiza pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższym okresie stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

- tworzenie w gminie nowych miejsc pracy, m.in. poprzez pozyskiwanie nowych inwestorów, wspieranie przedsiębiorczości, w tym rozwoju już istniejących podmiotów gospodarczych, oraz lepszego wykorzystania dogodnego położenia gminy w sąsiedztwie aglomeracji śląskiej, a także posiadanego przez nią potencjału turystycznego, tj. walorów przyrodniczych i kulturowych;
- niekorzystne zmiany demograficzne prowadzące do starzenia się społeczności lokalnej, a tym samym zwiększające ryzyko chorób i niepełnosprawności. Perspektywa tych zmian wymaga m.in. zwiększenia dostępu do usług opiekuńczych (w tym specjalistycznych) i rehabilitacyjnych oraz opieki medycznej, utworzenia w gminie placówki wsparcia dziennego dla osób starszych (klubu seniora, a w sprzyjających okolicznościach domu dziennego pobytu), rozwijania oferty spędzania czasu wolnego, w tym rozszerzenia wachlarza środowiskowych przedsięwzięć integracyjnych, dalszego likwidowania występujących barier oraz udzielania wsparcia osobom niepełnosprawnym w uzyskaniu

i utrzymaniu zatrudnienia;

- wzrost liczby rodzin dysfunkcyjnych, w tym zmagających się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi oraz wymagających ochrony macierzyństwa, głównie ze względu na wielodzietność, co wymaga udzielenia odpowiedniej pomocy w wychowaniu i opiece, m.in. poprzez dalsze edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, poszerzenie dostępu do poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologiczno-pedagogicznego, prawnego i terapii rodzinnej) oraz opieki przedszkolnej, utrzymanie wsparcia ze strony asystenta rodziny, zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3, utworzenie grupy wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci oraz zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, w tym do placówek wsparcia dziennego;
- problemy alkoholizmu oraz przemocy domowej, wymagające m.in. zintensyfikowania prowadzonej działalności profilaktycznej, zwiększenia dostępności leczenia i wsparcia, w tym pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej, psychospołecznej i prawnej, oraz wspierania ruchu samopomocowego w gminie, w tym podjęcia działań w kierunku utworzenia grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie;
- zaspokajanie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, m.in. poprzez zwiększenie dostępu do opieki zdrowotnej, głównie usług specjalistycznych (w tym opieki geriatrycznej), oraz kontynuowanie działań prozdrowotnych;
- utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez kontynuowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości oraz zwiększenie liczby patroli policyjnych w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych;
- profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego, m.in. poprzez stałe doskonalenie, a w razie potrzeby i możliwości, poszerzenie kadr pomocowych, rozwijanie infrastruktury socjalnej, a także wspieranie i rozwijanie sektora pozarządowego działającego w gminie w obszarze polityki społecznej oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami pozarządowymi.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań

niezbędnych do podjęcia w latach 2017-2025. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

- 1. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa socjalnego oraz wspieranie i integrowanie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym:** tworzenie w gminie nowych miejsc pracy oraz wspieranie osób dotkniętych bezrobociem i poszukujących pracy, redukcja zjawiska ubóstwa i przeciwdziałanie jego skutkom, a także zwiększanie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej.
- 2. Wspieranie rodzin, zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju, zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej oraz utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie:** pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju, wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia oraz przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich;
- 3. Profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego:** rozwijanie sektora pomocy społecznej oraz wzmacnianie i poszerzanie sektora pozarządowego w gminie oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misją samorządu Gminy Świerklaniec zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017-2025, tj. w dokumencie z 2017 roku nie została zmieniona i jest to **stwarzanie mieszkańcom dobrych warunków do życia i rozwoju, wzmocnienie rodzin, przeciwdziałanie różnym formom marginalizacji i wykluczenia społecznego oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego**. Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrażania wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Cele zostały przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa socjalnego oraz wspieranie i integrowanie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie w gminie nowych miejsc pracy, wspieranie osób bezrobotnych i poszukujących zatrudnienia. 2. Redukowanie zjawiska ubóstwa i przeciwdziałanie jego skutkom. 3. Zwiększanie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej.
Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pozyskiwanie nowych inwestorów, promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów przyrodniczych i kulturowych, tworzenie i oferowanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie inwestorom ulg podatkowych. 2. Wspieranie i promowanie przedsiębiorczości w gminie, w tym małej i średniej oraz tworzenie na terenie gminy warunków do rozwoju rynku handlu i usług. 3. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji w gminie, m.in. poprzez promowanie walorów i oferty turystycznej oraz rozwijanie infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej. 4. Wspieranie w gminie rolnictwa i zmian w rolnictwie, w tym gospodarstw wiejskich prowadzących kwatery agroturystyczne lub inne formy turystyki wiejskiej. 5. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy – upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych

	<p>i zatrudnienia socjalnego oraz realizowanie programów aktywizacji i integracji osób bezrobotnych.</p> <ol style="list-style-type: none">6. Promowanie wśród bezrobotnych mieszkańców gminy samozatrudnienia oraz udzielanie informacji na temat możliwości pozyskania środków finansowych na podjęcie i rozwój działalności gospodarczej.7. Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w gminie, np. spółdzielni socjalnych.8. Kontynuowanie pracy socjalnej z osobami ubogimi i bezrobotnymi obejmującej m.in. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji, poszukiwania zatrudnienia i rozwiązywania własnych problemów oraz zawieranie z nimi kontraktów socjalnych.9. Podejmowanie wśród osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej działań edukacyjnych służących poprawie ich położenia, m.in. w zakresie umiejętnego gospodarowania budżetem domowym.10. Udzielanie przez OPS pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego.11. Zachęcanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw, promowanie wśród nich samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej, oraz organizowanie na rzecz ubogich akcji charytatywnych.12. Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie gminy jadłodajni.13. Udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin ubogich, m.in. poprzez prowadzenie dożywiania w szkołach, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także organizowanie wypoczynku oraz czasu wolnego.14. Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością – prowadzenie pracy socjalnej, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego, w razie potrzeby opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz zapewnienie schronienia; podejmowanie współpracy w tym zakresie ze schroniskami funkcjonującymi poza gminą, np. w Tarnowskich Górach.15. Poszerzenie w gminie zasobów mieszkań komunalnych, w tym socjalnych.16. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).17. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom
--	--

	bezrobotnym, ubogim i bezdomnym, a także z Kościołem; kontynuowanie współpracy z Bankiem Żywności w Częstochowie.
Kierunki działań do celu operacyjnego 3.	<ol style="list-style-type: none">1. Udzielanie osobom starszym i niepełnosprawnym wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej.2. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.3. Uruchomienie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi.4. Prowadzenie działań prozdrowotnych wśród osób starszych i niepełnosprawnych.5. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych, m.in. w ramach Gminnego Ośrodka Kultury, Gminnej Biblioteki Publicznej i jej filii, Centrum Kultury Śląskiej, chórów i zespołów artystycznych, kół gospodyń wiejskich oraz przy współpracy z sektorem pozarządowym.6. Podjęcie działań w kierunku utworzenia w gminie klubu seniora, a w sprzyjających okolicznościach domu dziennego pobytu.7. Wspieranie inicjatyw służących zwiększeniu aktywności osób starszych i niepełnosprawnych oraz wykorzystujących ich potencjał.8. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: likwidacji barier, zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia.9. Zwiększenie dostępności usług rehabilitacyjnych w gminie oraz podejmowanie współpracy z podmiotami świadczącymi usługi w tym zakresie poza jej terenem, np. z Warsztatami Terapii Zajęciowej w Tarnowskich Górach i Kaletach-Drutarni.10. Zapewnienie dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie.11. Podejmowanie i rozszerzanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, w tym z zakładami opieki zdrowotnej, ośrodkami wsparcia, w tym ze Środowiskowym Domem Samopomocy w Tarnowskich Górach, domami pomocy społecznej, w tym z Domami Pomocy Społecznej w Nakle Śląskim, Zbrostawicach, Tarnowskich Górach, Miedarach i Łubiu, placówkami rehabilitacyjnymi, w tym z Warsztatami Terapii Zajęciowej w Tarnowskich Górach i Kaletach-Drutarni, organizacjami pozarządowymi, Kołami Gospodyń Wiejskich w Świerklańcu, Nakle

	<p>Śląskim i Nowym Chechle, a także z Kościołem.</p> <p>12. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.</p>
Czas realizacji	Lata 2017-2025.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, gminne publiczne placówki ochrony zdrowia, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym świetlice w Świerklańcu, Orzechu, Nowym Chechle i Nakle Śląskim.
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowskich Górach, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, szkoły ponadgimnazjalne, inwestorzy, pracodawcy, w tym lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska spoza gminy, w tym Dom dla Bezdomnych Mężczyzn w Tarnowskich Górach, ponadgminne i niepubliczne placówki ochrony zdrowia, ośrodki wsparcia, w tym Środowiskowy Dom Samopomocy w Tarnowskich Górach, placówki świadczące usługi rehabilitacyjne, w tym Warsztaty Terapii Zajęciowej w Tarnowskich Górach i Kaletach-Drutarni, domy pomocy społecznej, w tym Domy Pomocy Społecznej w Nakle Śląskim, Zbrostawicach, Tarnowskich Górach, Miedarach i Łubiu, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom bezrobotnym, ubogim i bezdomnym oraz starszym i niepełnosprawnym, Koła Gospodyń Wiejskich w Świerklańcu, Nakle Śląskim i Nowym Chechle, a także Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wzrost aktywności gospodarczej w gminie, ▪ większa aktywność zawodowa mieszkańców gminy, ▪ usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej, ▪ poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, ▪ łatwiejszy dostęp do mieszkań dla osób o niskim statusie materialnym, ▪ lepsze wsparcie dla osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, ▪ efektywniejszy udział seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, ▪ wyższy standard świadczonych usług, ▪ lepsza jakość funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych

	<p>w środowisku zamieszkania,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wzrost liczby osób usprawianionych i zatrudnionych.
--	---

Cel strategiczny 2.	Wspieranie rodzin, zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju, zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej oraz utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju. 2. Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie. 3. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia. 4. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami wymagającymi ochrony macierzyństwa (głównie z uwagi na wielodzietność) oraz mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 2. Utrzymanie, a w razie konieczności, zwiększenie liczby asystentów rodziny oraz, w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń. 3. Prowadzenie wśród rodzin edukacji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz promowanie prawidłowego modelu rodziny, m.in. przez pracowników OPS-u, placówek oświatowych, asystentów rodziny. 4. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci (w tym osobom i rodzinom z dziećmi dotkniętymi niepełnosprawnością) szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego – rodzinnego, psychologiczno-pedagogicznego, prawnego i terapii rodzinnej. 5. Utworzenie grupy wsparcia dla rodziców zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, rodziców samotnych oraz wychowujących dzieci niepełnosprawne. 6. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających pogodzenie pracy z wychowaniem dzieci. 7. Zwiększenie w gminie dostępności opieki przedszkolnej. 8. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego i tworzenie warunków do ich samorealizacji, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy; rozwijanie infrastruktury umożliwiającej dzieciom i młodzieży spędzanie czasu wolnego oraz rozwój uzdolnień i zainteresowań, organizowanie wypoczynku. 9. Rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci

	<p>i młodzieży, w tym tworzenie świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych.</p> <p>10. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych.</p> <p>11. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka (np. Karty Dużej Rodziny), w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i z budżetu państwa (w ramach konkursów); nawiązywanie współpracy w tym zakresie z sektorem pozarządowym.</p> <p>12. Integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła.</p>
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 2.</p>	<p>1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej, prawnej i społecznej dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, m.in. poprzez rozszerzenie oferty funkcjonującego w gminie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego oraz zacieśnienie współpracy z placówkami leczenia uzależnień funkcjonującymi poza gminą, np. w Tarnowskich Górach.</p> <p>2. Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności kierowanej do dzieci i młodzieży, ich rodziców oraz nauczycieli.</p> <p>3. Wspieranie działań mających na celu utworzenie w gminie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.</p> <p>4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p> <p>5. Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego.</p> <p>6. W razie konieczności zapewnienie ofiarom przemocy w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, a także kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych; podejmowanie współpracy w tym zakresie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowskich Górach.</p> <p>13. Rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym tworzenie świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych.</p> <p>14. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.</p>

<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 3.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej. 2. Zwiększenie dostępu mieszkańców do świadczeń zdrowotnych, głównie specjalistycznych, w tym opieki geriatrycznej. 3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych. 4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia i ich skutkami. 5. Upowszechnianie wśród mieszkańców gminy informacji na temat dostępności i możliwości skorzystania ze specjalistycznych usług medycznych, w tym wykonania badań specjalistycznych. 6. Opracowanie i realizacja gminnego programu ochrony zdrowia psychicznego.
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 4.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych; włączanie w ich realizację policjantów. 2. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie). 3. Patrolowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie; zwiększenie częstotliwości patroli policyjnych w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych. 4. Kontynuowanie przez jednostki gminne i mieszkańców współpracy z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości. 5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego. 6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez budowę i remont dróg gminnych, budowę chodników i ścieżek rowerowych, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych, organizację dowozu dzieci do szkół.
<p>Czas realizacji</p>	<p>Lata 2017-2025.</p>
<p>Realizatorzy</p>	<p>Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Informacyjno-Konsultacyjny, Zespół Interdyscyplinarny, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, gminne publiczne placówki ochrony zdrowia, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym świetlice w Świerklańcu, Orzechu, Nowym Chechle i Nakle Śląskim.</p>
<p>Partnerzy w realizacji</p>	<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Tarnowskich Górach, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Bytomiu, szkoły ponadgimnazjalne, niepubliczne i ponadgminne placówki ochrony zdrowia, placówki</p>

	leczenia uzależnień, w tym Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Tarnogórski Ośrodek Terapii Uzależnień, Profilaktyki i Pomocy Psychologicznej „To Tu” oraz Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Tarnowskich Górach, ośrodki wsparcia, grupy samopomocowe, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, m.in. organizacje udzielające pomocy rodzinom i dzieciom, w tym dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie, organizacje zajmujące się wspieraniem i upowszechnianiem kultury, turystyki, sportu i rekreacji, jednostki ochotniczej straży pożarnej, oraz Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niższy odsetek rodzin wymagających ochrony macierzyństwa oraz zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, ▪ podniesienie poziomu wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, ▪ skuteczniejsze wsparcie dla rodziców mających trudności opiekuńczo-wychowawcze, rodziców samotnych oraz wychowujących dzieci niepełnosprawne, ▪ łatwiejszy dostęp do opieki dla dzieci w wieku przedszkolnym, ▪ podwyższenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, ▪ wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z niej korzystających, ▪ większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej, uzależnień oraz zdrowego trybu życia, ▪ lepszy dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej, ▪ wydatniejsze wsparcie dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, ▪ obniżenie liczby przypadków przemocy w rodzinie, ▪ ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych, ▪ wzrost zasobu wiedzy mieszkańców na temat przestępczości i jej skutków, ▪ bezpieczniejsze drogi.

Cel strategiczny 3.	Profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwijanie sektora pomocy społecznej. 2. Wzmacnianie i poszerzanie sektora pozarządowego w gminie oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 1.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematycznie podnoszenie kompetencji przez kadre OPS-u, m.in. poprzez uczestnictwo w szkoleniach. 2. Zwiększenie liczby pracowników socjalnych do poziomu zgodnego z ustawą o pomocy społecznej. 3. Utrzymanie, a w razie potrzeby zwiększenie liczby asystentów rodziny. 4. W razie możliwości rozszerzenie infrastruktury socjalnej w gminie. 5. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy. 6. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. poprzez rozwijanie strony internetowej OPS-u. 7. Opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 2.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy szerszej współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. 2. Inicjowanie powstawania oraz wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania. 3. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych; samoorganizowania się, samopomocy oraz tworzenia organizacji działających na rzecz społeczności lokalnej. 4. Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych. 5. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.
<p>Czas realizacji</p>	<p>Lata 2017-2025.</p>
<p>Realizatorzy</p>	<p>Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.</p>
<p>Partnerzy w realizacji</p>	<p>Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Katowicach, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowskich Górach, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościoły, społeczność lokalna.</p>
<p>Źródła finansowania</p>	<p>Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.</p>
<p>Prognoza zmian</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ większe kompetencje kadr pomocy społecznej, ▪ wyższa jakość świadczonych usług, ▪ zwiększenie aktywności mieszkańców,

	▪ zwielokrotnienie inicjatyw społecznych,▪ różnorodność form i lepsza efektywność współpracy z sektorem pozarządowym.

IV. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Świerklaniec na lata 2017-2025 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Program współpracy Gminy Świerklaniec z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów, które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę i, w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

Zaprojektowane zgodnie z zapisami strategicznymi przedsięwzięcia mogą być dofinansowywane m.in. ze środków programów resortowych (np. w ramach otwartych konkursów ofert). Wśród których należy wymienić:

- Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej – asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej,
- Program „Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu – nowy wymiar 2020”,

- Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020,
- Program Wieloletni „Senior-WIGOR” na lata 2015-2020,
- Program wspierający powrót osób bezdomnych do społeczności,
- Program „Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi”,
- Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”,
- Program „Opieka wytchnieniowa”.

V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Zgodnie z art. 110, pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Świerklaniec na lata 2017-2025 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerklańcu. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych.

Środki finansowe na realizację zapisów strategii będą ujmowane corocznie w uchwale budżetowej Rady Gminy.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych, polegające na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane z jednej strony pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku, z drugiej natomiast umożliwią ustalenie rzeczywistych rezultatów ich wdrożenia – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana corocznie w formie raportu monitoringowego. Poza oceną wdrożenia zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Wójt Gminy może powołać zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Cel strategiczny 1.:

- liczba nowych inwestorów,
- liczba podmiotów gospodarczych,
- liczba gospodarstw agroturystycznych,
- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba podmiotów ekonomii społecznej,
- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności,
- liczba osób i rodzin objętych wsparciem w postaci świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego,
- liczba osób korzystających z jadłodajni,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba opracowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz liczba osób nimi objętych,

- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie,
- liczba nowych mieszkań komunalnych i socjalnych,
- liczba programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym,
- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba seniorów i osób niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- liczba osób korzystających z klubu seniora, ewentualnie z domu dziennego pobytu,
- liczba obiektów, w których zlikwidowano bariery,
- liczba nowo utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba osób objętych usługami rehabilitacyjnymi,
- liczba klas integracyjnych oraz liczba dzieci do nich uczęszczających,
- liczba osób z gminy korzystających z ośrodków wsparcia dziennego poza gminą,
- liczba osób z gminy objętych całodobową opieką w domach pomocy społecznej,
- liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze i niepełnosprawne.

Cel strategiczny 2.:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych oraz w formie dodatków mieszkaniowych i energetycznego,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba grup wsparcia oraz liczba osób objętych w ich ramach pomocą,
- liczba dzieci objętych opieką przedszkolną,
- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych w ich ramach opieką,
- liczba opracowywanych i realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka

oraz liczba osób nimi objętych,

- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych pomocą w ramach punktu informacyjno-konsultacyjnego,
- liczba grup samopomocowych oraz liczba osób objętych w ich ramach wsparciem,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia,
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 3.:

- liczba pracowników OPS-u, w tym liczba pracowników socjalnych,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,
- liczba wolontariuszy.

VI. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII, JEJ RAMY FINANSOWE ORAZ WSKAŹNIKI REALIZACJI DZIAŁAŃ

1. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII

Realizacja działań wyznaczonych w niniejszej Strategii jest obowiązkiem władzy wykonawczej Gminy Świerklaniec.

W realizację i wprowadzenie w życie poszczególnych celów operacyjnych, kierunków niezbędnych działań będą uczestniczyły wszystkie podmioty realizujące zadania Gminy Świerklaniec, w tym w szczególności Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerklańcu.

Ośrodek Pomocy Społecznej będzie odpowiedzialny za koordynowanie działań zmierzających do osiągnięcia celów wskazanych w Strategii.

Strategia będzie również wdrażana za pomocą lokalnych programów, które powinny wpisywać się w jej cele. Możliwe będzie uzupełnianie lub aktualizowanie obowiązujących na terenie Gminy programów o kierunki działań zawarte w Strategii w obszarze strategicznym, którego dotyczą.

Cele operacyjne oraz niezbędne kierunki działań będą realizowane na różnych poziomach, samodzielnie przez daną jednostkę lub we współpracy z innymi jednostkami lub partnerami zewnętrznymi, co umożliwi sprawną realizację celów operacyjnych i niezbędnych kierunków działań.

Wdrażanie niniejszej Aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Świerklaniec na lata 2017-2025 przedstawia się następująco:

1. Rada Gminy przyjmuje w formie uchwały Aktualizację Strategii.
2. Dokument, po uchwaleniu przez Radę Gminy zostanie opublikowany na stronie internetowej Urzędu Gminy Świerklaniec, Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerklańcu oraz przekazany wszystkim jednostkom i instytucjom, które biorą udział w realizacji jego postanowień.
3. Kontynuacja działań wyznaczonych w Strategii.

4. Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerklańcu dokonuje bieżącej oceny realizacji Strategii, określonych w niej kierunków działań, osiągniętych wskaźników w terminie do 31 marca roku następnego po roku, którego ocena dotyczy.
5. Ocena realizacji Strategii (...) będzie dokonywana na zasadach określonych w rozdziale poświęconym monitoringowi i ewaluacji. Będą podejmowane działania korygujące mające na celu aktualizację obowiązującej strategii ze względu na istotne zmiany społeczne oraz nowe potrzeby.
6. W roku 2026, tj. w roku po zakończeniu okresu obowiązywania Strategii (...) zostanie dokonana zbiorcza ocena realizacji jej celów z udziałem Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerklańcu, głównych jej realizatorów oraz partnerów.

2. RAMY FINANSOWE

Środki przewidziane na zadania obejmują działania z zakresu zabezpieczenia społecznego, ponieważ poprawiają one sytuację materialną lokalnej ludności. Pula środków jest zabezpieczana w każdym roku w uchwałach budżetowych oraz w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Świerklaniec.

Środki pochodzą w szczególności z następujących źródeł:

- dochodów własnych Gminy,
- dotacji celowych budżetu państwa (w tym na działania na rzecz zabezpieczenia społecznego) np. Wojewody Śląskiego,
- funduszy zewnętrznych, w tym: Fundusze Strukturalne, programy wspólnotowe Unii Europejskiej,
- darowizn, zapisów i innych wpływów od osób prawnych i fizycznych.

Poza środkami finansowymi zostaną zapewnione inne zasoby niezbędne do realizacji strategii, m.in. kadrowe, wiedzy i umiejętności oraz techniczne. Ich ilość oraz forma zostaną określone adekwatnie do realizowanego działania.

Nie w każdym przypadku w danych kierunkach działań konieczne jest zabezpieczenie dodatkowych środków finansowych. Wynika, to z tego, że niektóre z działań realizowane będą

w oparciu o istniejące zaplecze instytucjonalne i finansowe np. w zakresie świadczeń finansowych, rzeczowych, usługowych z pomocy społecznej. Ponadto część zadań realizowanych jest w ramach ustawowych i statutowych działań instytucji i nie wymaga dodatkowych nakładów finansowych. Tym samym mogą się zawierać, w już istniejących ramach finansowych danych instytucji i podmiotów bez konieczności określania dodatkowych środków finansowych np. zadania Urzędu Gminy, placówek oświatowych, placówek kulturalnych.

Ramy finansowe będą określone corocznie na kolejny rok, a ich przegląd będzie elementem składowym sporządzanych raportów.

Ramy finansowe realizacji działań w poszczególnych grupach na rok 2023, opracowane na podstawie projektu planu finansowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerklańcu, kształtują się następująco:

1.	zadania pomocy społecznej,
działania na rzecz rodziny
oraz inne zadania w zakresie polityki społecznej:	900 tys. zł
2.	zapobieganie uzależnieniom
i innym zachowaniom ryzykownym:	10 tys. zł
3.	działania na rzecz dzieci,
młodzieży i rodzin:	200 tys. zł
4.	działania na rzecz zabezpieczenia
społecznego:	25 tys. zł

3. WSKAŹNIKI REALIZACJI DZIAŁAŃ

Zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Tendencje zmian dla poszczególnych wskaźników realizacji strategii zostały określone jako oczekiwany scenariusz przyszłości. Oszacowano pożądaną tendencję zmian zakładanych dla roku docelowego – 2025. Nie można określić precyzyjnie wartości docelowych, ponieważ

problemy społeczne są uzależnione od różnorodnych czynników społecznych, gospodarczych i kulturowych

Cel strategiczny 1.:

- liczba nowych inwestorów – 4 inwestorów
- liczba podmiotów gospodarczych – 1200 aktywnych wpisów w CEIDG
- liczba gospodarstw agroturystycznych – 4 gospodarstwa
- wielkość stopy bezrobocia – 4%
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia – 250 osób
- liczba podmiotów ekonomii społecznej – 3 podmioty
- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną – 20 osób
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności – 100 środowisk
- liczba osób i rodzin objętych wsparciem w postaci świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego – 500 rodzin, tj. 670 osób
- liczba osób korzystających z jadłodajni – 4 osoby
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem – 20 osób
- liczba opracowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz liczba osób nimi objętych – 6 programów
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie – 6 osób
- liczba nowych mieszkań komunalnych i socjalnych – 2 mieszkania
- liczba programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym – 1 program
- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców - 3 tys. osób
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością – 1000 osób
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną – 10 osób
- liczba seniorów i osób niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej – 50 osób
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,

w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi – 16 osób

- liczba osób korzystających z klubu seniora, ewentualnie z domu dziennego pobytu – 5 osób
- liczba obiektów, w których zlikwidowano bariery – 2 obiekty
- liczba nowo utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych – 2 miejsca
- liczba osób objętych usługami rehabilitacyjnymi – 15 osób
- liczba klas integracyjnych oraz liczba dzieci do nich uczęszczających – 32 klasy, 64 dzieci
- liczba osób z gminy korzystających z ośrodków wsparcia dziennego poza gminą – 20 osób
- liczba osób z gminy objętych całodobową opieką w domach pomocy społecznej – 15 osób
- liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze i niepełnosprawne – 30 wolontariuszy

Cel strategiczny 2.:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną – 30 osób
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem – 2 asystentów, 14 rodzin
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych oraz w formie dodatków mieszkaniowych i energetycznego – 500 rodzin
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad – 50 osób, 100 porad
- liczba grup wsparcia oraz liczba osób objętych w ich ramach pomocą – 2 grupy wsparcia, 20 osób
- liczba dzieci objętych opieką przedszkolną – 1100 osób
- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych w ich ramach opieką – 1 placówka, 8 dzieci
- liczba opracowywanych i realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka oraz liczba osób nimi objętych – 2 programy, 20 osób
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną – 1000 osób
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie – 50 osób
- liczba osób objętych pomocą w ramach punktu informacyjno-konsultacyjnego – 80 osób
- liczba grup samopomocowych oraz liczba osób objętych w ich ramach wsparciem - 2 grupy

wsparcia, 20 osób

- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie – 100 porad, 12 interwencje
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego - 30 osób
- liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia – 3 osób
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych – 15 osób
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej – 1 przedsięwzięcie
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi – 10 000 osób
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych - 1 program
- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw – 400 przestępstw
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych – 4 inwestycje
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze – 1 inwestycje

Cel strategiczny 3.:

- liczba pracowników OPS-u, w tym liczba pracowników socjalnych – 17 pracowników OPS, 6 pracowników socjalnych
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem – 2 asystentów, 14 rodzin
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej – 6 szkoleń rocznie
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej - 35 organizacji
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych - 35 organizacji
- liczba wolontariuszy – 100 osób

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Świerklaniec	22
Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznej i zagranicznej	20
Tabela 3. Wskaźnik osób pracujących do ogółu mieszkańców Gminy Świerklaniec.....	21
Tabela 4. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne	22
Tabela 5. Placówki oświatowe.....	26
Tabela 6. Placówki kulturalne.....	28
Tabela 7. Obiekty sportowo-rekreacyjne	30
Tabela 8. Zakłady opieki zdrowotnej i apteki	31
Tabela 9. Populacja osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych ..	33
Tabela 10. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie	35
Tabela 11. Kadra OPS-u i jej kwalifikacje na dzień 30 września 2022 roku.....	39
Tabela 12. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej	40
Tabela 13. Formy świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej udzielonych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w latach 2019 - 2021	42
Tabela 14. Świadczenia rodzinne przyznawane w gminie w latach 2019-2021.....	44
Tabela 15. Instytucje wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy Gminy Świerklaniec.....	46

Wykresy:

Wykres 1. Bezrobocie w Polsce, Województwie Śląskim oraz Gminie Świerklaniec	24
Wykres 2. Powody przyznawania pomocy w Ośrodku Pomocy Społecznej w Świerklańcu	41
Wykres 3. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy	52
Wykres 4. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w Gminie Świerklaniec	53
Wykres 5. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców Gminy Świerklaniec	54

Wykres 6. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców Gminy Świerklaniec	55
Wykres 7. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze w Gminie Świerklaniec	56
Wykres 8. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z Gminy Świerklaniec	57
Wykres 9. Czy czuje się Pani / pan bezpiecznie w Gminie Świerklaniec	58
Wykres 10. Przyczyny braku bezpieczeństwa w Gminie Świerklaniec	58
Wykres 11. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?	59

Uzasadnienie

Wg zaleceń pokontrolnych jakie wydał Wojewoda Śląski w dniu 29 października 2021 r. dla Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerkłańcu należy uzupełnić obowiązującą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych o wszystkie elementy określone w art. 16 b ust. 2 pkt 3 lit. c i d ustawy o pomocy społecznej.

Niniejszą aktualizacją Strategia została uzupełniona o brakujące elementy, tj.

- sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe, a także o
- wskaźniki realizacji działań.

Tym samym spełniać będzie wymagania określone w ustawie o pomocy społecznej dotyczące zakresu jaki w szczególności zawiera ww. dokument.

Jednocześnie, ze względu, iż Strategia została opracowana w roku 2016, dokument w całości został dostosowany do aktualnych warunków społecznych oraz kluczowych obszarów i cech społeczno-demograficznych ujętych w strategii. Dynamika zmian społecznych i obszarów ujętych w strategii jest bardzo duża, co wynika z globalnych trendów społecznych, zmieniającego się otoczenia prawnego i instytucjonalnego oraz wrastającego zapotrzebowania mieszkańców Gminy Świerklaniec na wysokiej jakości usługi społeczne.

Biorąc powyższe pod uwagę, podjęcie uchwały jest w pełni uzasadnione.